

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Knafljeva ulica 5

Uredništvo „Domovine“, Knafljeva ulica 5/II., telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 9 Din, polletno 18 Din, celoletno 36 Din; za inozemstvo razen Amerike: četrtletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din. Amerika letno 1 dolar. — Račun poštna hranilnica, podružnice v Ljubljani, št. 10.711

Senčurski dogodki pred državnim sodiščem v Beogradu

Obtoženci taje očitana jim dejanja — Izpovedbe prič so skoro splošno obremenilne — Razprava traja dalje

Predzadnji ponedeljek 20. februarja se je pričela pred sodiščem za zaščito države v Beogradu razprava proti bivšemu poslancu Janezu Brodarju in tovarišem, o čemer smo že poročali v zadnji številki. V torek je prečital državni tožilec dr. Čadrov

obtožnico,

ki se obširno bavi z izgredivi, ki so se odigrali ob priliki proslave dr. Koroščeve 60letnice lani 15. maja v Domžalah in Mengšu, 16. maja v Komendi in Hrastju in 22. maja v Dolu pod Ljubljano, pri Sv. Trojici, posebno pa v Primskovem in Senčurju na shodih bivšega poslanca, župnika g. Janka Barleta in poslanca g. Milana Mravlje, na katerih so se čuli tudi vzkliki proti kralju. Navodila za vse te obžalovanja vredne dogodke so vsekakor prihajala iz Ljubljane. Nahujskana množica, obstoječa iz pristašev bivše razpuščene SLS, je ogražala tudi orožnike, ki so bili poslani tja za vzdrževanje reda. Ljudje so jih psovali, metali nanje kamenje in polena, padli so celo strelji, tako da so morali ponekod orožniki razgnati izgredivne s silo. Vodje dogodkov v omenjenih krajih so bili bivši poslanec Janez Brodar, bivši poslanec Ivan Štrcin in bivši oblastni poslanec Anton Umnik.

Obtožnica obtožuje Janeza Brodarja, Franca Grilca, Vinka Kosa in Josipa Loboda razžaljenja Veličanstva in zločina po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi, Franceta Gregorina zaradi razžaljenja Veličanstva, vse ostale, in sicer Jerneja Vombbergerja, Tomaža Ogrina, Petra Cerarja, Alojza Ilijo in župnika Škrbca pa zločina po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi.

Vse politične stranke v državi, ki so nosile versko ali plemensko obolenje, so bile prepovedane in razpuščene po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda, med njimi tudi Slovenska ljudska stranka. Voditelji te stranke so kljub temu sprejeli novo stanje v državi, ki je nastalo z manifestom Nj. Vel. kralja, in so v tem duhu sodelovali v vladi do pričetka septembra l. 1931., ko je dr. Korošec stopil iz vlade. Posledice tega izstopa so se pokazale v Sloveniji že pri skupščinskih volitvah leta 1931., posebno pa lani, ko so pričeli pristaši bivše SLS razširjati med narodom vesti, da bo prišlo do izpremembe vladavine, ki so jo prej sami odobrvali in podpirali. Pričela se je srdita gonja v posameznih srezih celo proti državi, in to samo zaradi tega, ker bivša SLS ni mogla nastopiti pri volitvah.

Da bi bila ta gonja čim učinkovitejša, so izrabili proslavo 60letnice dr. Korošca. Že 8. maja lani je prišlo ob priliki prve Koroščeve proslave, ki se je vršila v Ljubljani, do demonstrativnih izpadov, ki so jih spremljali tudi protivladavinski in protidržavni vzkliki.

Dogodki v Senčurju, Hrastju, Domžalah, Komendi, Mengšu, Dolu, Primskovem in Sv. Trojici jasno dokazujejo, da se je vršila ta gonja z veliko naglico in da so gotovi ljudje, ki so ostali v splošnem nepoznani, opisovali ljudstvu položaj v državi, kakor da bi se vračali v leto 1918. Razširjale so se govornice o samostojni slovenski republiki, hujskalo se je proti državnim oblastvom in podobno. Vse gibanje je kazalo, da so hoteli agitatorji ubiti v narodu vero v solidnost in trajnost naše države. Na raznih javnih in tainih sestankih so bile določene točne smernice celotne akcije. Na zborovanjih so sodelovali pristaši SLS v neobičajno velikem številu. Prihajali so peš ali na kolesih s slovenskimi zastavicami ali zelenimi vejicami, nosili zelene kravate, ki so bile nekak znak demonstrativnega značaja proti odredbam oblastev. Iste osebe so enega in istega dne pristovovale raznim proslavam in na raznih shodih. Vsa gonja v navedenih krajih je bila pod vodstvom bivših narodnih poslancev SLS Janeza Brodarja in Ivana Štrcina in bivšega oblastnega poslanca Antona Umnika, ki so vodili množice v posameznih krajih in jih hujskali k nasilju proti državnim oblastvom. Ljudje so jih slepo poslušali in se pokoravali njihovim navodilom.

Med temi sodelavci sta bila izven vsakega dvoma tudi lazarista iz samostana v Grobljah pri Domžalah Josip Godina in Martin Ocep, ki pa je pobegnil v tujino. Zaplenjeni material v samostanu je najboljši dokaz za to. Iz Godinovihih zapiskov je jasno razvidno njegovo sodelovanje pri pripravah demonstracij. Misijonar Martin Ocep je privedel 30 kolesarjev v Komendo. Samostan v Grobljah je dal tudi na razpolago svoja prevozna sredstva. V Godinovi beležnici, v kateri je bil sestavljen program za Koroščevo proslavo, je med drugim tudi zapisano: «Ne se ozirati na morebitno ustrahovanje. Odločno. V vsakem slučaju. Maše nam ne morejo prepovedati.» Godina je tudi fotografiral nastop orožnikov v Domžalah in pripravil nato dopisnice, ki so bile nedvomno namenjene za razširjanje.

Da pa so imele vse te demonstracije protidržavni in protidinastični značaj, dokazujejo tudi napadi na orožništvo in strelji v Senčurju kakor tudi protidržavni in protidinastični vzkliki, ki so se čuli skoro pri vseh teh demonstracijah.

Pred prehodom k razložitvi kazenskopravne odgovornosti posameznih obtožencev se bavi nato obtožnica na kratko z dogodki v Senčurju in ostalih krajih.

Dne 15. maja lani se je vršila na čast dr. Korošca v Domžalah služba božja. Z veliko agitacijo je odbor za proslavo zbral za to svečanost okrog 2000 oseb obojega spola. Po službi božji je pozval Franc Potonik ljudi z raznimi vzkliki v Müllerjevo gostilno, kjer bi se morala vršiti prepovedana proslava. Na poziv orožnikov, naj se mirno razidejo, so pričeli ljudje

demonstrirati in so se čuli medtem tudi protidržavni, protidinastični in protivladavinski vzkliki. Demonstranti so razen tega metali na orožnike kamenje in polena. Šele, ko so orožniki nastopili odločno, se je množica razšla.

Do podobnih izgrediv je prišlo istega dne popoldne pred cerkvijo v Mengšu. Demonstranti so se obnašali, kakor da bi podivjali.

Slični je bil položaj tudi 16. maja v Komendi na prepovedani proslavi dr. Koroščeve 60letnice kakor tudi istega dne v Hrastju, kjer je sklical bivši narodni poslanec župnik gospod Janko Barle svoj javen shod. Demonstranti pod vodstvom Janeza Brodarja so uprizorili takoj proti njemu viharne demonstracije, na cerkvenem zvoniku je bila razobešena slovenska zastava in zvonili so z zvonovi v zvonikih, da preprečijo Barletu shod. Enake demonstracije so se vršile 22. maja v Dolu in pri Sveti Trojici.

Za dan 22. maja je sklicala nova vsedržavna stranka več shodov v okolici Kranja, in sicer v Primskovem, Senčurju, Križah in pri Sv. Anli. V Križah in pri Sv. Anli se shoda nista mogla vršiti, zato pa je prišlo do tem večjih in silno nevarnih izgrediv v Primskovem in v Senčurju. V Primskovem je imel v Gasilskem domu shod narodni poslanec g. Milan Mravlje. Na zboru je bilo tudi okrog 200 pristašev bivše SLS pod vodstvom župnika Matije Škrbca iz Kranja. Čim je pričel poslanec Mravlje govoriti, je nastal v dvorani strašen hrup. Zaman je poslanec miril množico, ki je vzklikala: «Dol z njim! Ubijte ga! Živela svoboda! Živel Korošec!» Na Mravljetov poziv je bil nato shod zaključen, navzočni orožnik pa je pozval zborovalce, naj se razidejo. Ko je odšel Škrbec iz dvorane, je vzkliknil proti množici: «Živela samostojna Slovenija!» Poslanec Mravlje je bil dejanski napaden. En demonstrant je vrgel proti njemu velik kamen, ki pa ga k sreči ni zadel. Med demonstranti se je posebno odlikoval Alojzij Ilija, ki je ponovno vzkliknil: «Živela samostojna Slovenija! Živela svoboda!»

Za 22. maja je bil najavljen tudi shod narodnega poslanca Janka Barleta v Senčurju. Opozicija je hotela za vsako ceno njegov shod preprečiti in je zato razvila silno agitacijo med pristaši bivše SLS. V Senčurju se je zbralo tega dne okrog 3000 oseb in bližnje in daljne okolice. Pristaši bivše SLS so prihajali v organiziranih skupinah peš in na kolesih, imeli so zelene kravate, zelene vejice in slovenske zastavice. Na shod, ki se je pričel ob 3. popoldne, so imeli pristop samo Barletovi pristaši, medtem ko so orožniki njegove nasprotnike zavrnili. Zaradi tega je prišlo pred Gašperlinovo hišo do velikega hrupa. Pristaši bivše SLS so hoteli s silo vdreti na dvorišče, kjer se je vršil shod, in so hoteli z naskokom prebiti orožniški kordon. Ko so bili odbiti, je padel na orožnike strel iz revolverja. Isti trenutek je pričelo nanje padati tudi kamenje in polena, tako da je bilo več orožnikov ranjenih. V hrupu je bilo slišati vzklike: «Zandarje pobiti! Dol z izdajalci! Živela republika!» Slišali so se še razni drugi protidržavni in protidinastični vzkliki. Ker je bilo orožništvo v nevarnosti, da bo razoroženo, je bilo prisiljeno, da je poseglo po

orožju. Množica se je nato razbežala na vse strani. Demonstranti so metali kamenje in polela tudi na dvorišče, kjer se je vršil shod. Ko je župnik Barle zaključil shod in se pokazal na cesti, je množica pričela proti njemu pljuvati in padalo je tudi kamenje. Poslanec Barle se je zatekel k svojemu prijatelju župniku Pibru in se potem skupno z župnikom Matijo Škrbcem odpeljal v Kranj.

Vsi dogodki so imeli odmev tudi v posameznih vaseh sreza ljubljanske okolice in v srezih Kamniku in Kranju, kjer so posamezniki dajali duška svojemu nerazpoloženju proti državi, vladavini in vladajoči dinastiji z raznimi prepovedanimi vzkliki.

Zasliševanje obtožencev.

Prvi je bil zaslišan obtoženec Janez Brodar, ki je izjavil, da se ne čuti krivega. Predsednik ga je podrobno izpraševal o dogodkih v Hrastju in je obtoženi Brodar izjavil, da pri njih ni bil udeležen. Priznal je, da so pogosto prihajali k njemu ljudje, ki so zahtevali razna pojasnila. Izjavil je tudi, da je bil v času shoda v Hrastju pri dr. Korošcu v Ljubljani, pri katerem se je hotel poučiti o splošnem političnem položaju. Zatem je izpovedal, da je šele tedaj, ko se je vračal od dr. Korošca, zvedel pri dr. Natlačenu, da se v Hrastju nekaj pripravlja. Obširno je nato pripovedoval o prihodu bivšega poslanca župnika Barleta v Hrastje, pri čemer je trdil, da je hotel samo pomiriti razburjene fante. Na pripombo predsednika, da je več prič pod prisego izpovedalo povsem drugače, da je namreč hujskal ljudi, je obtoženec Brodar oporekal, vendar pa je izjavil, da je živel z navedenimi pričami v dobrih odnosih, zaradi česar mu tudi ni razumljivo, zakaj ga tako hudo obremenjujejo. Nadalje je izjavil, da ni klical nobenih protidržavnih vzklikov in da tudi ni čul, da bi jih vzklikali drugi. Obtoženec Brodar tudi oporeka, da bi njegovi pristaši nosili zelene kravate, in splošno predstavlja vso zadevo tako, kakor bi ne vedel ničesar in kakor bi imel samo dobre namene, češ, da je hotel napraviti samo red.

V sredo nato je bil priveden k razpravi tudi obtoženec Fran Grilc, ki je izpovedal, da ni mogel priti v Beograd zaradi pomanjkanja denarja. Na predsednikov vprašanje, zakaj ni prišel že prvi dan, je izjavil, da se je prijavil orožnikom, ki pa niso vedeli, kaj naj napravijo z njim. Potem je odhitel na sresko načelstvo, odko-

der so ga takoj poslali v Beograd. Predsednik senata dr. Bubanj je odredil, da se Franc Grilc kaznuje, ker se ni pravočasno odzval povabilu k razpravi, s preiskovalnim zaporom za ves čas, dokler bo trajala razprava.

Drugi je bil zaslišan obtoženec Anton Umnik, posestnik iz Šenčurja, ki je izpovedal, da se ne čuti krivega. Izjavil je, da se sploh ne briga za politiko, temveč samo za svoje gospodarstvo. Nadalje je izpovedal, da ni imel namena udeležiti se Barletovega shoda v Šenčurju, ker se je že dva dni prej dogovoril s svojo ženo, da bosta nedeljo prebila v Velesovem. Ker je žena obolela, je moral oditi po zdravnika v Kranj in tako se je usodne nedelje mudil v Šenčurju. Ves čas se v zadevo ni vmešaval ter je stal poleg Janeza Brodarja. Vmešal se je šele, ko ga je sreski načelnik dr. Ogrin pozval, naj izkuša pomiriti ljudi, kar sta tudi z Brodarjem izkušala napraviti, vendar pa so bili ljudje preveč razburjeni zaradi nastopa orožnikov. Odločno je oporekal, da bi imel ob priliki šenčurskega shoda slabe namene ter je tudi zanikal, da bi vzklikal, kar mu očita obtoženica.

Obtoženi bivši narodni poslanec Ivan Štrda se ne čuti krivega. Grilc taji, da bi na dan Barletovega shoda v Šenčurju nosil na čelu množice veliko slovensko zastavo in kričal: «Živel dr. Korošec! Dol vlada! Dol Jugoslavija! Živela samostojna Slovenija! Živela republika!» Videl pa je, da so tudi ženske metale polena in kamene in da je nekdo udaril orožniškega poročnika Rakića z desko po desnem ramenu.

Nadaljnji obtoženec Vinko Kos, kmečki fant, je bil član katoliške godbe in je prihajal z Volklega v Šenčur k vajam. Tudi na dan Barletovega shoda je bila napovedana vaja za popoldne, čeprav je bilo jasno, da je ne bo. Kos pravi, da je ves čas, ko so se odigravali dogodki pred zborovališčem, stal obrnjen v stran in da ni videl, kaj se je dogajalo spredaj in v sredi. Ko so nastopili orožniki, se je umaknil čez Umnikovo dvorišče. Obtoženec oporeka, da bi klical: «Dol vlada! Živela republika! Zmaga je naša!»

Obtoženec, bivši narodni poslanec Ivan Štrcin je bil zaslišan zaradi dogodkov v Mengšu, kamor je prišel baje samo zato, da bi se udeležil službe božje. V Mengšu je bila za ta dan napovedana Koroščevo proslava, ki pa je bila prepovedana. Obtoženec je bil predsednik pripravljalnega odbora za Koroščevo proslavo v kamniškem okraju in so v samostanu v Grobljah našli tudi

listek, na katerem je zapisano, da je vodja vsega tega in da se mu prepušča podrobna organizacija. Obtoženec zanika, da bi v Mengšu nastopal pred množico, kakor da bi bil njen voditelj, in da bi ljudi pozival: «No, ali ne bo nič?» Vprašanju predsednika, ali je imel zeleno kravato, je pritrdil, češ, da je bila pač taka moda. Ko je orožnik pozval njegovo skupino, naj se razide, je razgalil prsa in mu zaklical: «Pa me prebodi, če se upaš!», kar pa Štrcin taji. Ko se je Štrcin mudil v Mengšu, so se pripeljali z avtomobili tudi misijonarji iz Grobelj, med njimi tudi Ocepek, da bi si nekoliko ogledali življenje, kakor pravi Štrcin, odnosno kravate, kakor je pripomnil predsednik senata. Obtoženec se je udeležil tudi posvetovanja v Grobljah 5. marca, pri katerem je sodeloval tudi misijonar Godina. Govorili so o pripravi za Koroščevo proslavo. Da bi prišel Godina v Mengeš, pravi obtoženec, da ne ve, predsednik pa je pripomnil, da je prišel tja tudi misijonar Ocepek, ki je vodil skupino 30 kolesarjev z veliko slovensko zastavo na čelu in je kasneje pobegnil v tujino, ko so mu postala tla prevročja. Obtoženec je seveda zanikal, da bi mu bilo o tem kaj znano. Prav tako tudi ne ve, da so metali v Domžalah, Komendi in Mengšu kamenje na orožnike, čeprav je bil povsod zraven.

Obtoženec Tomaž Ogrin, po poklicu čevljar, je izpovedal, da je prišel v Mengeš, ko je bilo že vse končano. Klical da je samo: «Živel dr. Korošec!» Predsednik senata je pripomnil, da je v preiskavi priznal, da je klical tudi «Živel zeleni kader!», kar pa sedaj taji. Tudi zanika, da bi bil v prvi vrsti na čelu demonstrantov, imel pa je zeleno kravato. Da bi nosil veliko slovensko zastavo, oporeka, čeprav so to izpovedale nekatere priče. Po njegovem je tudi laž, da bi razgalil prsa in zaklical orožniku: «Pa me zabodi, hudič, če se upaš!» Zlagano da je tudi, da je orožnika napadel in mu hotel odvzeti puško. Tudi je taji, da bi zmerjal orožnika s smrkavcem in da bi kričal: «Živela republika! Živela svoboda! Dol vlada!»

Na razpravi v četrtek je bil prvi zaslišan obtoženec Peter Ceraar, ki se mora zagovarjati zaradi dogodkov v Mengšu. Izpovedal je, da ni sodeloval pri tamošnjih demonstracijah, temveč se je držal ob strani poleg ceste. Sploh se ne čuti krivega in oporeka, da bi bil započetnik demonstracij in da bi nosil slovensko zastavo. Še manj je točilo, da bi vzklikal kakšne protidržavne klice. Nadalje oporeka, da bi bil vodja demon-

Mirko Brodnik:

Goljava

(Povest iz naših dni.)

Ko je prišel bliže, je opazil, kaj ljudje neso. Človeka na nosilnici. Kri mu je zastala v žilah. Pa ne da bi bil...?

Stekel jim je bliže. Telo je bilo pokrito, le glava je gledala iz vez. In ta glava... poznal jo je.

Skočil je k nosilnici.

«Janez! Mrtev!»

Zamegli so se mu je pred očmi. Omahnil bi bil, da ga ni prestregel eden vaščanov.

«Ne, saj ni mrtev», je povedal fant, ki je pomagal nositi. «Samo pobil se je.»

Te besede so starcu vrnilo zavest.

«Steci domov in reci Jerneju, naj napreže in se pelje v trg po zdravnika! Ali je hudo?» je nato vprašal fante.

«Roka je menda dvakrat zlomljena in po glavi je pobit», so mu povedali.

Janez je bil še zmeraj brez zavesti.

Pred vrati na Goljavi so se ljudje ustavili. Fantje so nesli nosilnico v hišo in preložili Janeza na posteljo. Blazina se je na mah pordečila. Krvavel je.

«Dosti krvi je izgubil», je menil eden. «Zavezati ga bo treba.»

Med vsemi je bila Meta najbolj v skrbeh. Ko je začula pred hišo vpitje in zagledala množico

6 ljudi, se sprva za trušč še zmenila ni. Ko pa so prinesli nosilnico v hišo in je spoznala Janeza, je bila vsa iz sebe.

Fantje so šli. Meta in Kosmač sta ostala ob postelji. Starka je ihtela, oče pa je mrko gledal pred sebe. Oba sta hotela govoriti, toda beseda jima ni šla z jezika.

Od zunaj sta čula, da je pravkar oddrdral voz. Skozi okno sta videla, da ljudje še vedno stoje ob plotu. Potem so se jeli razhajati.

«Da bi bil le kmalu zdravnik tu!» je naposled rekla Meta. «Če bo Jernej dobro poganjal, utegne biti v dobri uri nazaj.»

Iz skrinje je vzela belo ruto in z drhtečo roko Janeza obvezala.

«Hudo se je udaril», je rekla, ko je videla zevajočo rano.

Ob teh besedah je Kosmača spet streslo. Bal se je. Kaj če je rana nevarnejša, kakor misli? Če Janez umre? Kdo bo potem gospodaril na Goljavi?

Le ta misel mu je blodila po glavi. Goljava, Goljava, sad njegovega dela.

Vzdihnil je. Zunaj se je mračilo, v hiši pa je bila skoro tema. Meta je prižgala svetilko. Medla luč je razsvetlila sobo. V njenem soju je bil Janezov obraz še bledejši.

Kosmač je jel nestrpno hoditi po sobi. Meta je šla v kuhinjo. Večerja je bila kuhana, toda kdo bo jedel? Ko je hotela zapahnuti vežna vrata, je zunaj začula korake.

Trinajsto poglavje.

Špan je bil in Angela z njim. Zvedela sta, kaj se je Janezu primerilo in prišla sta pogledat, kako mu je. Angela se je vsa tresla.

«Ali je hudo?» je plaho vprašala Meta.

Ta pa je samo skomignila z ramo. «Saj sami ne vemo. Zdravnik bo povedal. Ponj smo poslali.»

Tiho sta stopila v izbo. Angela se še pogledati ni upala na posteljo. Kosmač je Španu komaj odzdravil.

«Zdaj imamo pismo...» je rekel. «Kaj je le iskal tam v skalah?»

Angela je vedela, toda molčala je. Saj je tudi Kosmač sam vedel...

«Smrekarjevo je menda iskal», je rekel Špan in pogledal v tla.

Kosmač je nehote pogledal Angelo in tudi ona se je ozrla nanj. Potem je pobesila glavo. Dosti je slišala zadnji dan o Janezu... Slutila je, kaj se godi v njegovi duši.

Včeraj je govorila s potovko, ko se je vrnila iz Ljubljane. Zvedela je, kako je Anico pretresla vest o Janezovi snubitvi. To ji je odprlo oči.

Niti besede ni rekla. Le prejokala je vso noč. Videla je, kako se ji izmika on, ki je o njem mislila, da bo njen. Grad sreče, ki ga je videla pred seboj, se je podiral v prah...

Pogled ji je ušel na posteljo. Tam je ležal negibno. Le prsa so se mu dvigala in počasi padala.

Meta je prišla iz kuhinje.

Proti
zobnemu
kamnju

SARGOV

KALODONT

stracij v Domžalah. V Domžale je šel samo zato, da bi bil s svojim dekletom pri maši. Po maši pa da se je takoj vrnil domov. O demonstracijah v Mengšu pravi, da so trajale samo četrt ure, ker je orožništvo množico kmalu razgnalo.

Obtoženec Jernej Vomberger je bil zaslišan zaradi obdolžitve, da je v več krajih v gostilnah delal propagando za samostojno Slovenijo pod predsedstvom dr. Korošca, češ, da bi bila taka Slovenija privlačna za Slovence izven naše države. Izpovedal je, da sploh ni ničesar delal proti državi in da se je zavzemal samo za avtonomijo, odnosno za svobodno Slovenijo.

Obtoženec Josip L o b o d a je bil zaslišan zaradi dogodkov v Dolu ter je tudi vse zanikal, kar ga dolži obtožnica.

Naslednji obtoženec Alojzij IIIja je prav tako vse zanikal, kar ga dolži obtožnica.

Nato je sodišče pričelo zasliševati kranjskega župnika Matijo Škrbca, ki je zanikal vsako krivdo. Izjavil je, da je šel na shod v Primskovo samo zaradi tega, ker je hotel interpelirati poslanca Barleta zaradi denarja, ki sta ga dolžna banska uprava in cestni odbor kranjski zadrugi «Delavski dom». Razburjene ljudi na shodu je hotel samo pomirjevati in ni slišal, da bi vpili tudi: «Živela svoboda! Živela samostojna Slovenija!» Tudi zanika, da bi sam vzklikal: «Živela republika!» Prav tako je tudi v Šenčurju hotel samo pomirjevalno vplivati.

Kot zadnji je bil zaslišan obtoženi Gregorin, ki se mora zagovarjati zaradi dogodkov pri Sv. Trojici. Obtožen je žaljivih vzklikov proti kralju. Medtem ko je v preiskavi vse priznal, sedaj na razpravi dosledno vse taj. Priznal je samo to, da je župnik Komljanec, ki je po dogodkih pobegnil v Nemčijo, zelo mnogo govoril. S tem je bilo zasliševanje obtožencev končano.

Zasliševanje prič.

Razprava v petek se je pričela z zasliševanjem prič. Dopoldne so bile zaslišane najprej tri priče o dogodkih v Hrastju, zaradi katerih je v glavnem obtožen bivši narodni poslanec Janez Brodar. Priče Janez Rekar, Anton Zupan in Mihael Molj so v splošnem potrdile, kar so že prej izpovedale pred preiskovalnim sodnikom, da je Brodar zares kriv vsega, česar ga obtožnica obtožuje. Priče so potrdile, da je obtoženec Janez Brodar v Staretovi hiši zares govoril o samostojni Sloveniji in zahteval federacijo, pri čemer je poudarjal, da bi bilo v samostojni Sloveniji, ki bi se ji priključila Trst in Gorica, mnogo bolje.

Po kratkem odmoru je bila zaslišana četrta priča, orožniški podnarednik Fran Sotler iz Šenčurja, ki je glavna priča za dogodke ob priključitvi Barletovega shoda 22. maja v Šenčurju. Fran Sotler slušbuje že devet let v Šenčurju. Ko se je vršil v Šenčurju Barletov shod, je čul, kako so sredi vasi kričali ljudje: «Dol Barle! Živela republika! Živel Mussolini!» Najbolj je razgrajal Umnik, ki je hotel prijeti tudi za njegovo puško, ko je pozval ljudi, naj se razidejo. Tedaj je prišel podporočnik Rakič s pomočjo, nato pa so potisnili ljudi nazaj. Polovica je odšla na Umnikovo dvorišče, drugi pa so se razbežali na vse strani. V tem je priletelo tudi prvo poleno z Umnikovega dvorišča. Ker so orožnike napadli od vseh strani, so ti morali rabiti orožje. Na orožnike je potem letelo kamenje od vseh strani, od cerkve, župnišča, z Umnikovega dvorišča in od drugod. Več orožnikov je bilo od kamenja zadetih. Priča je tudi videl, kako so navalili na podporočnika. Ljudje so navalili na orožnike ter jim hoteli odvzeti puške, zaradi česar so morali rabiti bajonete. Z Umnikovega dvorišča je padel tudi prvi strel. Orožniki so nato v stiski pričeli streljati,

in sicer v zrak, da ne bi koga zadeli. Videl je tudi župnika Škrbca, v čigar bližini se je nahajal obtoženec Grilc, ki so ga ljudje dvignili na ramena in ki je mahal s slovensko zastavo na kratki palici ter kričal «Živela republika!» in slično. Preden so orožniki streljali, sta hodila Umnik in Brodar okoli ljudi. Ko sta jim nekaj pripovedovala, so vsi naenkrat pričeli kričati. Ko jima je sreski načelnik rekel, naj vplivata pomirjevalno na ljudi, je Umnik res dejal, naj se razidejo, potem pa je hitro dostavil: «Le še počakajte!» Imel je vtis, da sta oba hujskava množico. Obtoženec Grilc je vzklikal tudi proti kralju, medtem ko je Kos kričal: «Živela republika! Živela samostojna Slovenija! Živel Korošec!» in med drugim tudi proti kralju.

Nato je bil zaslišan kot priča poročnik Rakič, ki je tedaj poveljeval orožnikom v Šenčurju. Ko so nanj pričeli metati polena, je potegnil revolver in ustrelil proti Umnikovemu dvorišču. Ljudje, ki so stali ob zidu na višjem prostoru, so pobegnili na vse strani, nekateri za hišo, drugi pa vanjo. Nato je priča stopil na dvorišče in še nekajkrat ustrelil. Ko je videl, da se je množica razbežala, je takoj zapovedal orožnikom, naj prenehajo streljati. Nato je prišel k priči sreski načelnik vprašat, kaj se je zgodilo, prišel pa je tudi Umnik, s katerim se ni hotel pripraviti, ker ga je smatral za glavnega hujskača. Medtem je prišel s shoda na dvorišče tudi župnik Barle, ki je dejal ljudem: «Dobri ljudje, saj smo vendar kristjani!» Vpitje pa je postajalo čedalje hujše in je množica vnovič navalila proti orožnikom, zaradi česar je priča odredil štirim orožnikom, naj zaščitijo župnika Barleta. Brodarja je videl, kako je množico dirigiral. Zato je šel k sreskemu načelniku in ga prosil, naj mu reče, da naj pomiri ljudi. Kmalu pa sem spoznal, je izjavil priča, da brije norca iz nas. Na vprašanje, ali je bil ranjen,

«Ali naj prinesem večerjo?» je vprašala gospodarja.

«Le daj...»

«Saj ni treba», je grenko rekla Angela. «Oče, šla bi, kaj? Samo v napoto bova.»

«Le še ostanita», je prosil Kosmač. «Angela pobrigaj se malo zanj. Spretno roke imaš.»

Angelo so te besede zbolele v srce. Tiho je stopila k postelji in se z roko dotaknila Janezovega čela.

«Vročina se ga je lotila», je dejala. «Mrzel obkladek bi mu dala na čelo.»

Šla je v kuhinjo in se vrnila s skledo vode in brisačo. Namočila jo je v vodi, ožela in mu jo oprezno položila čez glavo.

Kosmač jo je gledal. Videl je, kako je njena roka ljubeče zdrsnila po njegovi levici, ki je ležala brez moči na postelji.

«Rada ga ima», si je rekel. «Le zakaj se je moral fant zagledati v drugo...»

«Dolgo ni zdravnika», je dejal Špan, hoteč pretrgati mučni molk, ki je vse dušil.

«Če ga je Jernej doma dobil, mora kmalu priti.»

In res se je prav tedaj začelo drdranje voza po cesti. Malo nato je stopil v sobo resen starec z veliko torbo pod pazduho.

«Kje imate bolnika?»

Kosmač je z glavo pokazal na posteljo.

«Pojdite malo ven, da ga pregledam.»

Drug za drugim so pobešenih glav odšli. Angela poslednja. Ne se mogla ločiti od postelje.

Počakali so v kuhinji. Nihče ni izgovoril besede. Mračna tesnoba jih je prevzela. Bali so se.

Počasi so tekle minute... Strmeli so v vrata, ki se niso hotela odpreti.

Potem je stopil zdravnik na prag. Resno je pogledal po zbranih in tiho rekel:

«Nevarno je. Ponoči se odloči. V vročici je in še nezavesten. Ponoči bom moral ostati pri vas. Saj boste imeli posteljo zame?»

Kosmač je prikimal.

«Ostanite še malo tu, da ga pošteno prevežem. Potem bo treba pri njem bedeti. Nekaj časa bom jaz, potem pojdem spat in bo kdo drugi namesto mene. Če se med tem kaj primeri, me pokličete!»

«Jaz bom bedela», je rekla Meta.

«Tudi jaz», se je oglasila Angela in pogledala očeta, ki je nemo prikimal.

Zdravnik se je vrnil v sobo. Kmalu nato jih je poklical.

Janez je ležal na postelji, še zmeraj v nezavesti. Ves je bil povezan, da skoro ni bilo videti obraza. Angela ga je preplašeno gledala.

Sedli so za mizo in čakali. Zdravnik je štel udarce srca.

«Srce mu divja. Vročina rase...»

Resno je kimal.

Nihče ni izpregovoril. Vsem je legla na srce zlovešča mračna.

Polnoč je že davno odbila. Zdravnik je spal v čumnati. Angela je bedela. Sedela je ob postelji in opazovala Janeza. V obraz, ko je bil prej takr

bled, se je že vrnila kri, toda to je bilo slabo znamenje. Vročica je naraščala.

Sama je bila v sobi. Stari Kosmač je legel, njen oče pa je šel domov. Meta je bila v kuhinji. Kar strah jo je bilo samote.

Spanec jo je silil. Minila prečuta noč je terjala svoje. Toda premagala se je.

Tedaj je nenadno opazila, da se je Janezova roka premaknila. Srce ji je burno udarilo.

Roka je zlezla počasi proti glavi. Potem so se odprle Janezove oči. Zastrmele so se v potemneli strop, potem, čez dolgo so pogledale okoli.

Angeli je ušel vesel vzklik. Janezov pogled je ostal na njej, toda spoznal je ni.

«Boli, boli», je šepnil, da je zmisel besed bolj s. . . tila, kakor razumela.

Glava se je zazibala. Pridušen vzdih je prišel z ustnic.

«Anica... prepad... boli...» je šepetal.

Slednja beseda je bila za Angelo nova muka. Roke so se ji same od sebe krčevito oprijele stolovega naslonila in nohti so se zadržali v mehki les.

«Mrtva je...» je šepetal Janez v vročici. «... bled obraz... kri...»

Potem ga je streslo, da je zaškripala postelja.

«Kri... kri... sama kri...»

Spet se je njegov pogled uprl v njo.

«Vsa je krvava... Anica... mrtva je...» Spet je obležal negibno. Potem je počasi dvignil glavo.

«Kdo si ti? Vsa si krvava... Moja kri... moja kri piješ... ti... ti...»

Je priča odvrnil: «Pravijo sicer, da me je nekdo udaril z desko po ramenu, toda tega se ne spominjam.» Na nadaljnje vprašanje je priča izpovedal, da je imel v roki sablo, iztrgali pa so mu nožnico, ki so jo potem metali med množico. Vpili so tudi nanj: «Prekleti srbijanski hudič! Marš v Srbijo!», za kar pa se ni brigal. Priča je imel vtis, da je bila množica razdeljena na posamezne skupine, ki so imele vsaka svojega voditelja.

Naslednja priča Jože Prešern, po poklicu zidar, ki je prišel na Barletov shod, je čul, kako je kričal Brodar kakor jesihar: «Dol z državo! Dol z vlado! Dol s Sokolom!» Brodar je tudi klical: «Če ne bomo dosegli z besedami, bomo pa z orožjem.» Nato so pričeli ljudje še bolj vpiti. Ko je prišel med množico župnik Barle, so pričeli kričati: «Ubijmo hudiča! Živel Korošec!» Po končanem shodu je priča šel s kolesom skozi množico, na poti v Smednjo blizu Jamnikove gostilne pa so ga napadli. Prišel je mimo skupine ljudi, med katerimi je bil Umnik, ki jim je pričel klicati: «Kolo mu razbijte, fanta pa ubijte!» Priča je skočil v bližnjo vežo, ženske pa so začele razbijati po vratih in vpiti: «Ven s hudičem! Vrzite ga ven!» Res so ga izrinili ven, nato pa je planilo nanj kakih 30 do 40 ljudi in ga pričelo pretepati. Mislil je že, da je prišla njegova zadnja ura in da ne bo ostal več živ. Razbili so mu tudi kolo. Ko pa so prišli orožniki, so se ljudje razbežali. Priča se je ves okrvavljen in z raztrgano obleko vrnil v Šenčur pred Gašperlinovo gostilno, kjer je zaprosil orožnike za pomoč. Ko je odšel nato iskat svoje kolo, so ga napadle ženske in otroci, ki so pljuvali nanj in ga obmetavali s kamenjem. Umnik je tudi kričal nanj: «Ti si Judež Iškarijot, izdajalec, štrik za vrat, pa za pete dol potegniti!» Pri soočenju je obtoženec Umnik vse tajil, priča pa mu je zabrusil v obraz, da je vse resnica.

Priča Jože Mrak, učitelj, je bil zaslišan zaradi dogodkov v Mengšu. Usodnega dne je prišlo v Mengeš neobičajno mnogo kolesarjev, ki so imeli vsi zelene kravate. Po končani maši se ljudje niso razšli, temveč so ostali v gruči in čakali. Videl je tudi Štrcina in kaplana, kako sta se pred cerkvijo razgovarjala, kmalu nato pa je prišel Štrcin skoro pod njegovo okno, zaradi česar je dobro slišal, kako je rekel fantom okoli sebe: «No, ali ne bo nič?» Eden izmed njih mu je nato odgovoril: «Če ne bo nič, bomo pa sami naredili.» Nato so zapeli «Hej Slovenci» in orlov-

sko himno, potem pa pričeli vzklikati: «Dol z vlado! Živela republika! Dol s sokolskimi hlapci! Dol s sokolskim učiteljstvom!» Štrcin se je postavil kakih 20 do 30 korakov daleč od okna priče in opazoval ves potek demonstracij. Oziral se je na njegovo okno ter klical Korošču. Ljudje so se zbirali v sprevod, iz katerega so padali tudi vzkliki proti kralju. Klicali so tudi: «Živela revolucija! Dol z vlado! Živela samostojna Slovenija!» Med demonstranti je dobro videl obtoženca Cerarja in Gregorina.

Razprava se je nadaljevala v soboto. Prvi je bil zaslišan narodni poslanec Milan Mravljec o dogodkih v Primskovem. V svoji izpovedi je zelo obremenjeval kranjskega župnika Matijo Škrbca, o katerem je trdil, da je organiziral ves napad na razbitje njegovega shoda. Čul je tudi, kako je klical župnik Škrbec: «Živel Korošec! Živela samostojna Slovenija! Živela republika!» Kot naslednja priča je bil zaslišan orožnik Ivan Srebot iz Šenčurja o tamošnjih dogodkih 22. maja. V svoji izpovedi je vse potrdil, kar navaja obtoženca proti bivšemu poslancu Janezu Brodarju.

Nadalje je bil zaslišan kot priča poslanec dr. Stane Rapa, ki je med drugim izpovedal: Mojo pozornost je vzbudila predvsem skupina ljudi pred cerkvijo. Tam je stal Brodar in se pogovarjal z ljudmi. Stalno so prihajali k tej skupini kolesarji, se razgovarjali z Brodarjem, nato pa zopet odšli v smer, iz katere so prišli. Sicer zaradi oddaljenosti nisem mogel čuti, kaj je Brodar govoril, dejstvo pa, da so se okrog njega zbirali ljudje in da so se novodošli nanj obračali in od njega prejeli odgovore, je moralo v vsakomer utrditi prepričanje, da vse vodi Brodar. Ko sem pri svojem obhodu po vasi zopet prešel skozi kordon, ki je stal na poti, ki drži iz Šenčurja proti kamniškemu srezu, sem naenkrat čul močno kričanje na desni od mene, to je na poti, ki vodi proti Velesovu, in videl, kako velika skupina ljudi pritiska na kordon, pri čemer so spredaj stoječi moške razgalili svoja prsa in izjavljali: «Nič nam ne morete, pa zabodite, če se upate!» V tem trenutku se je odločila od skupine ljudi pred cerkvijo gruča 15 do 20 ljudi in hitela orožnikom za hrbet v zlikanjem: «Vi jih napađite spredaj, mi pa jih bomo zadaj! Razorožimo jih!» Stopil sem tej drugi skupini nasproti in z vzklikom: «Kaj niste imeli dovolj krvi v svetovni vojni? Pomislite na žene in otroke!» vse zadržal. Med prerekanjem, ki je pri tem nastalo, so

Pravi pot za dosego lepih

belih zob kakor tudi istočasna odstranitev neokusno barvanega zobnega obločka je sledeči: Iztisnite malo količino Chlorodont zobne paste na suho Chlorodont zobno ščetko (t. j. specialna ščetka z zobčastim rezom), drgnite svoje zobe od vseh strani, kakor tudi od zgoraj na vzdol. Pomožite šele nato ščetko v vodo, ter izplaknite si usta temeljito, grgrajte s Chlorodont ustno vodo. Uspeh je prošenjiv! Neokusna barva zobnega obločka je izginita in ostane Vam v ustih prijeten svež občutek. Zahtevaj izrečno Chlorodont zobno pasto. Tuba Din. 8.- in Din. 13.-. Ljubiva se povsod.

orožniki napad množice odbili. Po shodu sem ostal še na dvorišču in se razgovarjal z akademikom, ki je bil tudi prisoten. Vprašal me je zaradi ljubljanske univerze in ostro kritiziral postopanje vlade. V gruči ljudi, ki je stala okrog mene, se je nahajala tudi neka žena, ki je vzkliknila: «Živel Korošec!» Vzkliknila je tudi proti kralju. Obrnil sem se, položil roko na njeno ramo in jo vprašal, ali se zaveda, kaj je rekla in kaj ji daje povod za take vzklike. Takoj je izjavila, da ni rekla ničesar in da bo prisegla, da ni ničesar vzkliknila. Njeno izjavo je podkrepilo še troje ali četvero oseb, ki so stale v njeni bližini. To, gospodje sodniki, vam pripovedujem zaradi tega, da si lahko predočite vrednost pričevanja onih, ki se naknadno prijavljajo s strani zagovornikov. Tu je pristopil k meni prijatelj dr. Branko Alujevič in mi hitel pripovedovati, da je bil pravkar pred cerkvijo, tik sreskega načelnika, ko je ta obrnjen proti Brodarju prosil, naj Brodar svojim ljudem naroči, da se mirno razidejo, ker je shod končan. G. Brodar se je obrnil in s smehom na ustih odgovoril, da on svojim ljudem ne bo ničesar rekel, češ, da so njegovi mirni, pač pa naj g. sreski načelnik naroči svojim, da se mirno razidejo. S tem je Brodar nevdoumno priznal, da vodi zbrano množico in jaz sem se samo čudil, da g. sreski načelnik ni takoj uporabil svoje pravice in dolžnosti, da vodjo skupine, ki se je zbrala, ne da bi prijavila to političnemu oblastvu, stori odgovornega za vse, kar se je zgodilo.

Priča orožniški kaplar Mihael Beljšak je med drugim izpovedal: «15. maja ob 3. popoldne ko se je končala služba božja, sem bil pozvan k vzdrževanju reda. Prišel sem razganjati množico, ali je bilo nas orožnikov premalo. Šli smo nato proti Velikemu Mengšu. Množico so vodili brata Janez in Tomaž Gregorin in Cerar, ki je vpil: Živela samostojna Slovenija! Živela slovenska republika! Živela svoboda! Ko smo dobili pomoč, smo zopet pričeli razganjati množico, ki

Oprl se je na desnico in se krčevito dvignil. Težko je sopesl, skoro hropel.

«Gospod doktor!» je kriknila Angela in planila s stola.

«Ti... ti... kje je... kje je Anica?»

Doktor je naglo odprl vrata. Ko je zagledal prestrašeno Angelo, ki se je vsa tresla, in Janeza, ki je strmel vanjo, ji je naglo zaklical:

«Pojdite!»

Stopil je k postelji.

«Kje je... kje je Anica?» je blodil Janez. «Ona... jo je ubila... kri ji je izpila...»

Zdravnik ga je oprezno prijel za rame in ga potisnil na blazine.

Meta, ki je dremala v kuhinji, se je prebudila. Videla je Angelo, ki je čepela v kotu in vsa zmedena gledala skozi odprta vrata v izbo.

«Kaj je?» je prestrašeno vprašala.

Angela ji ni odgovorila. Kakor v sanjah je krenila k hišnim vratom in jih z drhtečo roko odklenila. Na pragu je zahtela in zbežala v noč.

*

Strašna je bila tišna noč na Goljavi.

Zdravnik je Janeza komaj pomiril. Šele proti jutru je pokojno zaspal.

Drugi večer je jela vročica pojemat.

«Najhujše je minilo», je rekel zdravnik, ko je odšel.

In res se je jelo Janezu obračati na bolje. Zdrava narava in prirodna moč sta zmagali.

Tisti večer je bil že toliko pri zavesti, da je vprašal Meto, ali ljudje že kaj vedo o Anici.

Starka je žalostno odkimala:

«Izginila je, kakor bi se bila vdrla v tla. Sam Bog ve, kam je šla.»

«Zakaj je bilo tega treba?» je vzdihnil Janez. «Oče, oče...»

Meta je vedela, kaj je menil s temi besedami.

«Trd je», je rekla. Hotela mu je povedati še dosti več, toda beseda ji ni šla z jezika.

Štirinajsto poglavje.

Trije dnevi so spet pretekli. Janez je tisto popoldne prvič vstal. Slaboten je bil, da se je komaj držal pokoncu. Meta ga je morala pod roko odvesti na vrt na solnce. Tam je sedel na očetovem stolu pri čebelnjaku in nemo strmel pred sebe.

Levica v mavčevem ovoju mu je počivala na prsih. Obveza na glavi mu je lezla čez oči, da jo je moral neprestano popravljaliti.

V naročju je imel vse polno dnevnikov iz preteklih dni. Vse je pregledal, da bi morda v njih odkril kako sled za njo, toda nikjer ni bilo niti črke, ki bi mu pokazala pravo pot. Toliko je bilo napisanega, še o njem, da se je ponesrečil, in še marsikaj, le tega ne, kar je iskal.

Nejevoljno jih je odrinil, da so padli na tla.

Očeta ves dan ni videl. Ogibal se ga je. Prefšnje dni je prihajal k njemu bolj pogosto.

Angela mu je sporočila po očetju, da mu želi, da bi se kmalu pozdravil. K njemu pa ni prišla. Vesel je bil tega. Ni vedel, kaj se je zgodilo tisto noč, ko je blodil v vročici...

Zadremal je. Ko se je spet predramil, je bil že mrak. Poklical je Meto, da ga je odvedla nazaj v sobo.

NA GOLJAVI.

Tako je teklen dan za dnem.

Teden dni je bil že okoli, kar so ga prinesli pol mrtvega iz prepada. Zdaj je blodil okoli. Bolečin ni več čutil. Rana na glavi je bila že zaceljena, le roka ga je še zbolela, če se je dotaknil.

Tisto popoldne je prišel oče k njemu.

«Kako ti je?» ga je vprašal.

«Kmalu bom zdrav», je odvrnil Janez. «Še nekaj dni in na delo pojdem.»

«Prav, prav», je dejal oče. «Kaj, še nekaj ti moram povedati. Špan je bil pri meni. Rekel je, da bi Angela rada s teboj govorila...»

Janez ga je hladno pogledal.

«Vsaj zdaj naj me pusti pri miru! Kaj sili za mano?»

«Kakšen si spet?»

«Kakršnega ste me napravili, oče», je suho odvrnil. «Če hoče, naj pride», je potem odločil. «Če ne bom preveč prijazen z njo... naj si sama pripiše...»

Zvečer je res prišla. Oče se je umaknil, da sta ostala sama.

Ko sta stopila na prag in ga videla v soju luči, je prebledela. Noga ji je zastala, ni zmogla več koraka dalje.

«Janez...»

«Da», je mrtvo odvrnil.

(Dalje).

pa se je vedno znova zbirala. Gregorin se je zapletel v prepir z nekim orožnikom in mu hotel vzeti tudi puško. Na pomoč mu je prišel še njegov brat Tomaž Gregorin, ki si je razgalil prsa in zakričal: Prebodi me, hudič, če se upaš.»

Za Belišakom je bil zaslišan orožniški podnarednik Jernej V a d n j a l iz Kranja, ki je med drugim izpovedal: «Jaz sem bil v Primskovem in nikjer drugod. Čim je poslanec Mravljje pričel govoriti na shodu v Gasilskem domu, je takoj nastal velik hrup. Slišali so se klici: Dol ž njimi. Med demonstranti sta bila obtoženca Alojzij Ilija in župnik Matija Škrbec. Demonstranti so imeli zelene kravate. Zaradi silnega hrupa ni bilo mogoče govoriti in je množica zato šla iz Gasilnega doma. Ena skupina je nato odšla s kolesi proti Preddvoru, ena skupina pod vodstvom Alojzija Ilije pa je klicala: Živela svobodna Slovenija! Živel dr. Korošec! Živela samostojna Slovenija!»

Priča orožnik Pefer A d a m i č je izpovedal med drugim: «Mi smo prišli iz Domžal. Tam je bilo polno ljudi, ki so silno vpili: Živel dr. Korošec! Živela samostojna Slovenija! Jaz jih nisem poznal, ker sem tedaj šele prišel iz orožniške šole. Demonstranti so metali tudi kamenje.»

S tem je bilo zaključeno zasliševanje povabljenih prič. Branilci so nato stavili svoje predloge.

Državni tožilec dr. Čadrov se je izrekel proti predlogom branilca dr. Pegana in je zahteval, naj se izpovedbe prič, ki jih navaja dr. Pegan, samo prečita. Glede zahteve branitelja dr. Adlešiča, naj se pozove v Beograd priča Pravst, je izjavil, da je bil Rekar vedno dosleden v svojih izpovedih. Ustrašil se ni niti tedaj, ko je pričel dobivati nepodpisana pisma, v katerih se mu grozi s smrtjo, ako bi vztrajal pri svojih izpovedih.

Čitanje izpovedb prič, ki so bile zaslišane med preiskavo.

Na razpravi ta ponedeljek so se čitali sodni spisi in zapisniki o izpovedbi onih prič, ki niso bile povabljene h glavni razpravi, marveč so bile zaslišane v teku preiskave. Iz teh izpovedb povzemamo le najvažnejše.

Prva je bila prečitana izpoved priče Marije Z u p a n č e v e, ki je izpovedala: «Gledala sem, ko so se začeli ljudje zbirati pred Gašperlinovo hišo. Bilo pa je ljudi tudi na Umnikovem dvorišču, odkoder so pozneje začeli leteti kamni in polena in je počil tudi prvi strel. Videla sem na oknu hiše Marico Umnikovo, ki je vzklikala: Živel dr. Korošec! Zaklicala pa je tudi: Živela republika!»

Katarina G a š p e r l i n o v a, gostilničarka in trgovka v Senčurju, je izpovedala med drugim: «Videla sem Brodarja in po vsem njegovem vedenju se je videlo, da on vodi množico. Kričal je: Dol z Barletom! Živel Korošec! Živela republika! Dol s kraljem! Živel Mussolini! Umnika sem tudi videla, ko je stal pred svojo hišo s prekrižanimi rokami. Vzpodbujal je množico in dajal navodila z rokami. Na oknu Umnikove hiše pa sem videla Marico Umnikovo in pa poštno pripravnico, toda ta je stala nekoliko zadaj. Marica je vzklikala: Dol z Barletom! Živela svoboda! Živela republika!»

Ivan G a š p e r l i n, gostilničar in trgovec v Senčurju, je v preiskovalnem postopku izpovedal: «Videl sem, kako je prihajala od Preddvora dol gruča kolesarjev, ki je kričala: Živel Korošec! Dol z Barletom! Imeli so zelene kravate in pa zelene vešice. Množica se je zbrala pred našo hišo, pa so jo potem orožniki porinili nazaj. Pozneje sem bil zaposlen na dvorišču, kjer se je vršil shod, kateremu sem jaz predsedoval. Zunaj

pa so kričali: Živel Korošec! Dol Barle! Živela svoboda! Dol kralj! Živela republika! Živel Mussolini! Zbralo se je mnogo ljudi, tako da jih je bilo do 4000. Brodarja in Umnika sem videl, da sta imela med množico vodilno vlogo. Videl sem tudi kranjskega župnika Škrbca. Ko je po zborovanju župnik Barle odšel proti župnišču, je bil vik najhujši. Kričalo se je: Dol Barle! Sem ga dajte, da ga razrežemo! Kričali so tudi: Živel Korošec! Dol Barle! Živela republika! Prašič Barle!»

Martin S u š n i k pravi v svoji izpovedi: «Bil sem na shodu in mi o dogodkih na cesti med shodom ni nič znanega. Po shodu pa sem videl župnika Škrbca pri cerkvi, kjer je na nekem vzvišenem prostoru nekaj govoril, pa ne vem kaj. Nisem dobro slišal, ker so se ljudje okrog njega drli na vso moč. Videl sem tudi Umnika in Brodarja, da sta vodila množico.»

Anton R o p r e t, Edvard J e r a j, Stanko O b l a k, Franc M u r n i k, Dana K ü s s l o v a, Milana M i l i č e v a, orožniški kaplar Mato S a v a r in Alojz K a s t i g a r so izjavili v glavnem podobno kakor druge priče.

Župnik B a r l e: «Prišel sem v Hrastje, kjer so mi povedali, kako je delal in govoril Brodar. Stari ljudje so se zgražali. Zaradi tega sem jih pozval, naj gredo k Staretovim. Starejši ljudje so odšli na Staretovo dvorišče. Ko sem pričel govoriti, so pričeli v stolpu pritkavati z zvonovi, da ni bilo mogoče ničesar slišati. Ko sem nehal, so tudi nehali zvoniti. Videl sem zunaj pred dvoriščem Brodarja sredi množice. Vzklikal je: Živel dr. Korošec! Shod sem zaključil kakor ponavadi z vzklikom: Živel kralj! Živel kraljevski dom! Zborovalcem sem pa priporočil, naj se lepo razidejo, množica pa je klicala: Živel dr. Korošec! Za Senčur sem zvedel že prej, da se nekaj pripravlja. Prišel sem tja okrog pol dneva in se oglasil pri župniku Pibru, ki pa mi je

Soteščan:

Mejnik

(Povest.)

III.

Na Poljani je odzvonilo k večernicam kakor vsako nedeljo. Toda v cerkev so lezle le stare ženice z otroki. Drugi so se zbirali zunaj vasi in čakali, kdaj bo prišel župan s svetovalcema, ki obravnavata sporne zadeve.

Prispeli so željno pričakovani občinski očetje s tajnikom, ki je nosil mapo in merilo. Lipnik in Klemenc sta stopala med njimi. Menili so se o navadnih gospodarskih zadevah.

Napetost med sosedoma je bila tolika, da drug z drugim nista govorila. Kadar je govoril Lipnik, tedaj je Klemenc molčal. Ako se je oglasil Klemenc, pa je Lipnik hrkal in kašljal, da bi ne slišal, kaj je povedal.

Zadaj za možmi je žgolela mladina. Fantje so se šalili z dekleti, ki so odgovarjala z zvonkim hihitanjem. Zgovorne vaščanke pa so stikale glave in obirale Poljance.

Ivan, Lipnikov dijak, je nalašč zaostal za vaščani. Šepetanje opravljenih babnic mu je presedalo, zakaj mnogo opazk je veljalo njegovemu očetu. Rajši je hodil sam, kot bi jih bil poslušal.

Tam, kjer je pot zavila v šumo, ga je dohitela Klemenčeva Francka. «Precej nas je, Ivan», ga je nagovorila skoro plaho.

«Več kakor v cerkvi pri večernicah», ji je odvrnil bolj hladno ko prijazno.

Francko je zbolelo. Povesila je glavo in rekla: «Glej ga no! Ali se bova midva tudi pisano gledala zaradi mejnika?»

«Hudo mi je, ker nas sosedje vlačijo po zobeh», ga je jezilo. «Kaj je bilo tega treba!»

«Name ne bodi hud! Midva nisva začela.»

«Neprijetno je živeti v prepiru...»

Ivan, zakaj je med našo in vašo hišo vedno toliko sovraštva? Zopet se vračajo časi, kakršni so bili pred davnimi leti...»

«Ali se bojiš, da bi nama škodovalo...»

«Nihče ne ve, kaj še vse lahko pride...»

«Francka, razdor zaradi mejnika nama ne more škodovati. Midva ostaneva prijatelja, očeta naj pa sama poravnata...»

Mladenka se ni mogla pomiriti. Nadaljevala je z neko tiho bojaznijo: «Zavoljo mejnika bova morala še mnogo trpeti. Bojim se neviht in viharjev...»

«Zato pa stopiva v zatišje. Skrivajva, kar je med nama...»

«Zaradi očeta, meniš?» Dekle ga je umelo. Strinjalo se je z njegovim načrtom.

«Ako naju vidijo skupaj, bodo začeli kaj slutiti... Saj veš, da me šolajo zato, da bi bil duhovnik...»

«Ako jim ne ustrežeš, me bodo zopet sovražili... Porečejo, da sem te zapeljala...»

«Zaradi tega bodi popolnoma mirna. Kadar bom izbiral poklic, tedaj bom poslušal svojo vest

in nikogar drugega. Očeta bomo že kako pogovorili.»

Francka se je ozrla nazaj; skrbelo jo je, da bi ju kdo ne slišal. Dohajalo ju je nekaj deklet in fantov. Spomnila se je načrta in pospešila korake. Ivan se je ustavil in počakal.

Ogled se je pričel točno ob napovedani urki. Župan je z resnim uradnim obrazom razgrnil mapo. Tajnik je raztegnil merilo; pomagala sta mu občinska svetovalca.

Posamezna zemljišča so bila v mapi označena s številko. Zraven je bila navedena mera površine. Lipnik si je vse to natanko ogledal. Klemenc pa je stal daleč zadaj ter se za mapo ni zanimal.

Na merilce je bil Lipnik posebno pozoren. Tam, kjer ni mogel paziti sam, ga je nadomeščal Ivan — edini, kateremu je oče še zaupal. «Pazi na vse!» mu je zabičal. «Na vsako ped zemlje!»

Slišala ga je Klemenka ter mu zarobila: «Dosti boš imel še zemlje! Toliko jo bodo nametali nate, da je ne boš nikdar odrinil.»

«Tiho, baba!» jo je nadrl. «Kadar umrjem, naj me le zasujejo, pa ne z vašo, marveč z blagoslovljeno zemljo.»

«Ali slišiš?» jo je opozorila sosedja. «Dobro ti jo je vrnil.»

Klemenka mu ni ostala dolžna ter mu je odvrnila: «Pa jezik ti bodo morali odrezati, preden te bodo pokopali.»

Babnici bi se bilo slabo godilo, ako bi ne bil župan poklical Lipnika ter mu naznanil izid ogleda. Lipnik je zmagal. Merilci so premerili oba

rekel, da ničesar ne ve o pripravah. Popoldne so se potem začeli zbirati ljudje. Bilo je zlasti mnogo kolesarjev. Ob 3 sem šel na zborovanje, kjer je bilo naših okrog 200, zunaj pa velikanska množica. Orožniki so zaprli dohode, da ni mogel nihče več na zbor. Jaz sem na shodu govoril prvi, za menoj pa dr. Rape. Na zborovanju je bilo mirno, a metali so proti dvorišču kamenje in polena od zunaj. Da bi se to vršilo iz Gaiserjeve hiše, ne vem. Umnika in Brodarja sem zagledal potem, ko sem po končanem zborovanju šel med množico proti župnišču. Pogledal sem ju resno in dejal: 'Kaj delata?' Brodar je pogledal v tla, vendar pa je zavpil: 'Dol z Barletom!' Slišal sem iz množice klice: 'Barle stoji tako, da ga nihče ne bo dol spravil.' Vzklikov proti kralju in za republiko nisem slišal. Ko sem prišel do župnišča, kjer je bil avto, je priletel kamen, ki je bil vržen z veliko silo. Ko pa sem stopil v župnišče, je prišel kranjski župnik Škrbec in z njim tudi sreski načelnik dr. Ogrin. Župnik Škrbec me je povabil, naj bi se peljal z njim v Kranj, da bi se ljudje tako pomirili, pa nisem hotel sprejeti te ponudbe, da se ne bi videlo, kakor da se bojim. Sreski načelnik mi je tudi ponudil, da bi se odpeljal z njim. Rekel pa je, da je treba malo počakati, da se prej množica odstrani. Pozneje pa je spet prišel k meni, da je Škrbec njemu dejal, naj bi se jaz odpeljal z njim. To naj bi se povedalo tudi množici, da bi se tako pomirila. Škrbec je res odšel, da to pove ljudem. Ko se je vrnil, sem stopil z njim v avto in se odpeljal z njim v Kranj. Ko sem se še dopoldne okrog 10.30 vozil skozi Primskovo, sem videl na cesti pred Gasilskim domom večjo množico, med katero je bil tudi kranjski župnik Škrbec. Videl sem tudi orožnike. Ker pa se avtomobil ni ustavil, nisem videl, ali se zborovanje še vrši ali je že zaključeno. Zvedel sem tudi, da se je agitiralo proti zborovanju s tem, da so se raznašale vesti, da hočemo Slovence prodati Srbom, da se jim hoče vzeti Marija in narediti pravoslavna vera. Pozneje sem tudi zvedel, da je tistega večera, ko smo zborovali v Hrastju, prišel k Staretovim Brodar in se opravičil, ker je meni onemogočil shod. Za Šenčur sem bil prepričan, da se je zbrala množica z namenom, da se shod razbije. Bili so ljudje iz kranjskega, kamniškega, ljubljanskega in celo radovljanskega okraja. Po večini so prišli s celostnim ljudstvom je bilo nedvomno naravnost nahujskano in zastrupljeno. Metalo je kamenje na

mene, katoliškega duhovnika, in me zasramovalo.»

Josip Berendijaš, zastopnik orožniškega komandirja v Šenčurju Franjo Reharr in Ivan Javornik so podali slične izjave kakor prejšnje priče.

Dr. Franjo Ogrin, sreski načelnik v Kranju: «Sresko načelstvo je bilo obveščeno, da se pripravljajo demonstracije za shod v Šenčurju. Zato sem odredil, naj orožništvo zapre dohode v vas, kar pa se je le delno posrečilo. Shod se je pričel po 15. uri in je bilo na zborovanju nekaj nad 120 oseb. Tam so mirno poslušali, zunaj pa so kričali: 'Živel dr. Korošec! Dol z Barletom!' Po streljanju je orožništvo izpraznilo prostor med hišo in cerkvijo, ljudstvo pa se je vendarle kmalu spet pojavilo in napolnilo trg pred cerkvijo. Tedaj je prišel k meni Brodar in se pritoževal zaradi streljanja. Prav tako tudi Umnik. Ko je prihajal župnik Barle z zborovališča proti župnišču, je proti njemu padel kamen, ki ga pa ni zadel. Da bi se tuji odstranili iz Šenčurja, sem pozval Brodarja in Umnika, naj pomirita ljudi. Brodar in Umnik sta se izgovarjala, da ju ljudje nočejo ubogati. Ker je medtem prišel tudi kranjski župnik Škrbec, sem tudi njega prosil. Ko ga je množica zagledala, ga je burno pozdravila in dobil sem vtis, kakor da je njegov prihod množico vzpodbudil. Da bi se demonstranti razšli, sem rekel župniku Škrbcu, da bom dal prostor izprazniti s silo, če ljudstvo samo ne bo odšlo. Tedaj je rekel: 'Nikar ne storite tega, ljudje se bodo pomirili, samo če odide Barle.' Pozval sem Umnika in Brodarja, da bi pomirjevalno vplivala na ljudstvo. Pozval sem tudi Škrbca in ta je stopil na višje mesto in pozval ljudi, naj se mirno razidejo. Ker se pa množica prostovoljno ni razšla, sem dal nalog, da jo orožniki razženejo. Iz vseh teh dogodkov sem sklepal, da je bila demonstracija organizirana. Če bi bilo demonstrantom uspešno, da bi onemogočili Barletu zborovanje, bi potem sami priredili shod. Med demonstranti je bilo tudi mnogo drugih. Večina je bila iz bivše SLS. Več kolesarjev ni imelo zelenih kravat. Obrni sem se večkrat na Brodarja in Umnika, da bi vplivala na množico, da bi se pomirila. Vsi ti pozivi pa niso imeli nikakega uspeha, temveč so povzročili baš nasprotno, in to po mojem mnenju zaradi tega, ker sta se Brodar in Umnik tako v besedi kakor v dejanju vedla bolj pasivno, tako da je to učinkovalo kakor vzpodbuda za množico. Povsod sem dobil vtis, da je bilo to dobro

pripravljeno. Osupnilo me je, da se je takoj, ko je nastopilo orožništvo in potisnilo množico nazaj, prostor znova napolnil. Ta odpornost pač ni slučajna, temveč je moralo biti tako že naprej določeno. Ko se je pričel pritoževati kolesar, ki so mu razbili kolo in ga napadli, sem šel po kamniški cesti, kjer se je ta dogodek pripetil. Tamkaj sem opazil gosto vrsto kolesarjev, kar me je zelo osupnilo, ker je bilo videti, kakor da je to četa v pripravljenosti v rezervi.»

Orožniški major Pavlovič, zidar Luka Volk, Jože Belihar, sreski načelnik v Kranju dr. Ivan Zobec, posestnik v Šenčurju France Zarnik, orožniški kaplar Alojzij Čirec, orožniški kaplar Ivan Žbogar, orožniški kaplar Josip Cehnar, kovač France Dolinar, France Globočnik, Katra Gašperlinova, narednik Ivan Javornik, delavec Janko Jagodic, Pavel Piber, kuharica Petka Pibrova, šenčurski župnik Ivan Piber, klobučar Ivan Zupanec, France Šterin odpremnik tvornice Uniona Janko Colnar so podali bolj ali manj obremenilne izjave.

Nadaljevanje razprave bomo objavili prihodnjič.

Politični pregled

Finančni odbor narodne skupščine je v ponedeljek razpravljajl

o novih dopolnilih k finančnemu zakonu in državnemu proračunu

ki so jih predložili finančni minister in nekateri poslanci. Po dopolnilih, ki jih je predložil finančni minister v sporazumu z vlado, se poveča skupna vsota državnega proračuna za okrog 556.000 Din. Od tega odpade na vrhovno državno upravo 300.000 Din. Istočasno se znižajo izdatki za državne dolgove za 5 milijonov dinarjev. Krediti kmetijskega ministrstva se povečajo za 37 milijona dinarjev, a krediti ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje za 16 milijona dinarjev. Od novih kreditov pride precej v dravsko banovino.

V nedeljo dopoldne so se sestali v Narodnem domu v Ljubljani k seji češkoslovaški, poljski in naši zastopniki Zveze slovanskega Sokolstva ter med drugim razpravljali

o protisokolski škofovski poslanici.

Celodnevna seja je potekla v popolnem soglasju

gozda in označili s kolom novo mejo. Treba je bilo še prestaviti mejnik na določeno mesto in zadeva bi bila končana.

Lipnik pa ni bil zadovoljen ter je ugovarjal: «Tukaj, kjer je zaznamenovano, ni bila prejšnja meja. Nikdar ni stal tukaj kamen, pa tudi ne bo, čeprav mu zrastejo korenine.»

Tudi Klemenc ni potrdil nove meje. Resno se je postavil pred župana in prepovedal: «Nihče ne bo postavil semkaj mejnika!»

Župan je razlagal mirno in potrpežljivo: «Uredili smo tako, kakor kažejo mape. Nekaj pediti zemlje gor ali dol. Razlika je prav neznatna. Pravde še niso nikogar odebelile.»

«Res je tako», so pritrjevali vaščani.

«Naj bo, kakor hoče», je modroval Lipnik. «Borim se za pravico, zato ne odneham...»

«Jaz pa tudi ne.» Tudi Klemenc je ostal trdovraten.

Župan si je resno prizadeval, da bi se sosedu mirno poravnala. Njegove modre besede pa so utirale pot k novemu prepiru. Zato je zaključil: «Sodišče naj izreče poslednjo besedo.»

«Kar naprej dajte!» sta izrekla sosedu skoro istočasno.

«Ampak stalo bo, stalo.» — Župan je hotel na vsak način prepričati pravdo.

«Naj le stane!» se je oglasil Lipnik. «Kdor bo izgubil, bo plačal.»

Župan ju je pogledal pomilujoče in rekel: «Ali ni škoda denarja?»

Lipnik mu je na tihem pritrdil, toda glasno ni hotel priznati. «Za pravico ni prevelika nobena žrtev», je bahavo poudaril. Pokazati je hotel, da ima dovolj denarnih sredstev in da se ne boji nobenega nasprotnika.

«Fanta, dajta si dopovedati!» Župan je še enkrat poskusil. «Jutri bo prepozno.»

Ivan je pritrjeval županu. Skrival je pogledal Francko, ki je stala zraven očeta. Kako goreče je prosila Boga, naj bi županove besede učinkovale vsaj zdaj v poslednjem trenutku. Toda Bog ni uslišal njene prošnje.

Nekaj pametnih mož je stopilo k Lipniku ter mu prigovarjalo, naj se vda in pobota. Mož pa je trdovratno vztrajal pri svojem sklepu. Odšel je z otrplim srcem do lepega opominjevanja.

Klemenc jo je mahnil domov po drugi poti. Izbral si je samotno stezo, da bi ga nihče ne motil. V mislih se je pripravljajl na tožbo in premišljajl, kako bo dokazal, da ni prestavil mejnika. Ako že izgubi pravdo, si mora vsaj priboriti zadoščenje in oprati čast svojega dobrega imena.

Po odhodu obeh nasprotnikov je bil končan občinski ogled in vaščani so odhajali v živahnem pomenkovanju. Samo župan je bil potr, ker mu ni uspelo posredovanje.

Ko je izginil iz Jelše poslednji Poljanec, je prilzeel Štrbune kakor zlobni duh iz svojega skrivališča. Ustavil se je ob kolu, s katerim je bila označena nova meja. Po obrazu se mu je razlivalo vražje zadovoljstvo.

«Pravdali se bomo», se je vradostil, ko je videl mejnik na prejšnjem mestu. «Razdalja med staro in novo mejo meri še nekaj sežnjev.» — Toliko je bilo namreč še do mesta, kjer je starec izkopal mejnik.

Mejnik, ki je ostal na prejšnjem mestu, je pričal, da se sosedu nista poravnala. Lipnik je že drugi dan napregel konja in se odpeljal k odvetniku, kateremu je izročil vso zadevo. Tudi Klemenc je poiskal odvetnika in vložil tožbo proti Lipniku, ker ga je osumil, da je prestavil mejnik.

Poljana se je izpremenila v pravcato bojišče. Dva močna nasprotnika sta prežala drug na drugega. Vsak je imel ob sebi nekaj zvestih vojščakov.

Napetost med sosedoma je bila tem večja, čim bolj se je bližala sodna obravnava. Gospodarja se nista toliko spuščala v prerekanje, ker sta bila previsoka. Še bolj tih je bil Ivan, kateremu so takrat potekle počitnice. Molčala je tudi Francka; saj ji je naročil Ivan, preden se je vrnil v mesto: «Pazi, da ne boš žalila mojega očeta.»

Kar so zamudili moški, to so nadomestile ženske s svojimi gibčnimi jeziki. Posebno Lipnica in Klemenka; zlasti poslednja, ki je bila silno jezična in zamerljiva. Kadar je začela migati z jezikom, tedaj je ni bilo lahko ugnati. Izvedela je vse, kaj govorijo o nji pri Lipniku. Štrbunc jo je marljivo obveščal. Prav tako je postregel tudi Lipnici z vsem, kar je skuhala Klemenka.

(Dalje prihodnjič.)

In je predsedništvo Zveze slovanskega Sokolstva sklenilo izjavo, v kateri odločno odbija neosnovane napade in klevete na čast in svetlo ime Sokola kraljevine Jugoslavije, pa naj prihajajo od katerekoli strani. Obenem izraža našemu Sokolstvu popolno vzajemnost in sokolsko bratsko ljubezen.

V Nemčiji so izgredi na dnevnem redu. V nedeljo je prišlo na nešteti krajih

do obračunavanja hitlerjevcev s političnimi nasprotniki.

V Berlinu in ostali državi so spopadi v nedeljo zahtevali osem smrtnih žrtev, med katerimi sta bila dva hitlerjevca (narodna socialisti) Ranjenih pa je bilo 15 oseb hudo in 100 lahko. Nemška volilna borba je torej zelo krvava. Še hujši izgredi se obetajo na dan volitev 5. marca. Vse kaže, da se narodni socialisti ne bodo strašili tudi najhujšega nasilja, samo da uničijo ob volitvah svoje nasprotnike.

Hitlerjevska nasilja že rodijo odpor in so v ponedeljek zvečer

komunisti zažgali nemški parlament v Berlinu.

Ogenj je nastal po 22. uri. Gasilci so kmalu pristigli in začeli gasiti, kar pa ni mnogo zaleglo, zaradi česar je nastal sum, da je bilo poslopje polito s kako hitro gorljivo snovjo in zažgano. Policija, ki je takoj začela preiskavo, je ugotovila, da je zažig parlamenta delo komunistov. Enega požigalcev, van der Lübbeja, so aretirali. Aretiranec je priznal, da so komunisti pripravljali v Nemčiji revolucijo.

V dunajski «Arbeiter-Zeitung» piše madžarski socialist Ladislav Fenyes

o oboroževanju Madžarske,

ki da pripravlja nov svetovni požar. Po trianonski pogodbi sme imeti Madžarska samo najemniško vojsko 35.000 mož. Res pa je, da madžarska vojska že deset let nima nobenega najemnika, ker se vrši njeno izpopolnjevanje z rednimi nabori doraščajoče mladine, ki se pošlje po dveh letih na dopust, da napravi prostor mlajšim letnikom. Na Madžarskem so vojašnice nabito polne.

Mala antanta je objavila tale komunikate: Glede na vesti

o zadevi tihotapstva orožja za Madžarsko v Hirtenbergu,

ki so se razširile po razpravah v spodnji zbornici in v zunanjem odboru avstrijske poslanske zbornice, po katerih bi se dalo misliti, da je ta zadeva že zaključena, ugotavlja tajništvo stalnega sveta Male antante v Ženevi, da hirtenberška zadeva še ni zaključena, čeprav se nahaja na potu zadovoljive ureditve. Vlade držav Male antante pričakujejo uradnega obvestila francoske in angleške vlade glede sklepnih predlogov za ureditev te zadeve. Šele tedaj se bodo države Male antante odločile, ali bodo stvar izročile svetu Društva narodov ali ne.

GOSPODARSTVO

Tedenski tržni pregled

KRZNO. Dne 20. in 21. februarja se je vršila v prostorih Ljubljanskega veleesejma dražba krzna. Zaradi letošnje mile zime in pozno zapadlega snega kakovost krzna ni bila najboljša, zato je bil sejem skromnejše založen kakor druga leta. Za izredno lepe kože so bile dosežene visoke cene, ki znatno presegajo one na tujih tržiščih. Po izvoru se je izdražilo 70 % krzna iz dravske banovine, ostanek iz ostalih krajev države in nekaj kun zlatic iz Tirolske. Znatno je bilo število kupcev. Došli so iz naše države, pa tudi iz tujine, tako iz Italije, Avstrije, Nemčije, Češkoslovaške in Švedske. Posebno uvaževan kupec je bila Priveligirana družba za izvoz iz Beograda, ki je kupila znatno množino krzna in s tem vplivala, da so dosegli prodajalci visoke cene. Kupci so se za-

nimali predvsem za dobro krzno, zlasti za kune zlatice, kune belice, lisice in dehorje. Na dražbi so se dosegle naslednje cene za prvovrstno blago: lisice gorske 204 do 270 Din, lisice gorske (izredni kosi) do 310, lisice poljske 160 do 180, kune zlatice 600 do 700, kune zlatice (izredno lepi kosi) do 950, kune belice 560 do 650, kune belice (izbrani kosi) do 700, dehorji 75 do 95, veverice 4-30, veverice (škarta) 0-50, divje mačke 75 do 90, divji zajci 4-80, jazbeci 75, vidre 300 do 400, bele podlasice 30 do 35, gamzi 20 Din. Za domače mačke in domače zajce, rjave podlasice, srne, krte, polhe, merjasce in volkove ni bilo pravega zanimanja, sicer pa tudi ni bilo večjih količin na razpologo.

HMELJ. Splošno je ostal položaj na vseh hmeljskih tržiščih neizpremenjeno miren. Zanimanja in prometa je prav malo. Pri nas za starejše letnike ni zanimanja, pač pa je še vedno povpraševanje za letnik 1933. v prodaji v naprej po 20 do 25 Din za kilogram. — Na Češkoslovaškem se trguje pridelek leta 1932., žateško blago, še vedno po 30 do 52 Din za kilogram, vendar so cene precej oslabele, zlasti za slabše blago. Prodano je bilo zadnji čas le nekaj manjših partij srednjeverstnega blaga po 32 do 37 Din za kilogram. — V Nemčiji se je pri prav pišem prometu plačevalo v zadnjem času za hallertauski hmelj 65 do 72 Din, spaltski 73 do 79 Din, gorski (Hersbruck) 49 do 61 Din, tettnauški 72 do 75 Din in za württemberški 56 Din za kilogram. — V Franciji je v hmeljski kupčiji popolno zatišje; alzacijsko blago notira do 50 Din za kilogram. — Tudi v Angliji je kupčija prav klavna, ker je premalo povpraševanja. Cene se še precej držijo in letnik 1932. notira 43 do 60 Din za kilogram. — V Belgiji je bilo zadnji čas nekaj manjših zaključkov za letnik 1933. v prodaji v naprej po 27 Din. — V Ameriki je tržišče brez vsakega zanimanja in cene postopno nazadujejo.

Sejmi

- 6. marca: Mengeš, Vrhnika, Murska Sobota (živinski in kramarski sejem), Ormož, Sv. Peter pod Svetimi gorami.
- 7. marca: Št. Janž (srez Krško).
- 8. marca: Velika Loka, Pilštanj.
- 9. marca: Sodražica, Škocijan (srez Krško), Kotoriba.
- 10. marca: Kapela pri Brežicah, Sv. Jurij ob Taboru, Raka, Dol pri Laškem, Spodnja Polskava, Hodoš, Smuk, Vuhred, Kostrivnica.
- 11. marca: Gradac, Čušperk, Slovenska Bistrica (živinski in kramarski sejem).

Cene tujem denarju

Na zagrebški borzi smo dobili v valutah:
1 dolar za okrog 58 Din;
v devizah:
1 holandski goldinar za 23,20 do 23,32 Din;
100 avstrijskih šilingov za 922,50 do 932,50 Din;
100 nemških mark za 1360,14 do 1370,94 Din;
100 italijanskih lir za 291,01 do 293,41 Din;
1 ameriški dolar za 56,73 do 57,01 Din;
100 francoskih frankov za 224,60 do 225,72 Din;
100 češkoslovaških kron za 169,01 do 169,87 Din;
Vojna škoda se je trgovala po okrog 200 Din, investicijsko posojilo pa po okrog 45 Din.

Kratke vesti

== **Kletarski in sadjarski tečaj.** Na banovinski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu se bo vršil v četrtek 9. marca enodnevni kletarski tečaj. Tečaj se bo pričel ob 8. zjutraj. Dopoldne bodo v veliki učilnici teoretična predavanja o pretakanju in žvepljanju vina in o vinskih boleznih in napakah. Popoldne pa bo teoretičen pouk, praktično ponazorjen z deli v šolski kleti. Na istem zavodu bo v četrtek 16. marca sadjarski tečaj, na katerem se bodo obravnavala najvaž-

nejša pomladna dela (saditev sadnega drevja, obrezovanje, precepljevanje, pomlajevanje in škropljenje sadnega drevja). Tečaj se prične ob 8. zjutraj. Priporočamo kmetovalcem, gostilničarjem in drugim zanimancem, da se obeh tečajev udeležijo v čim večjem številu.

DOPISI

CVETKOVCI. Po 22letni odsotnosti se je te dni vrnil iz Amerike naš rojak g. Anton Janžekovič. Značilno je, da so bili vsi štirje bratje v Ameriki. Blaž se je pred dvema letoma vrnil, a je odšel zaradi nekkih denarnih zadev ponovno v Ameriko. Kakor čujemo, se v najkrajšem času povrne za stalno. Medtem ko si je Anton pridobil ameriško državljanstvo, so ostali trije obdržali naše.

MALA NEDELJA. Dramski odsek sokolske čete ponovi v nedeljo 5. marca točno ob 3. popoldne v Društvenem domu «Legionarje», narodno igro s petjem. Ne zamudite si ogledati vsi od blizu in daleč te lepe igre!

PREDGRAD OB KOLPI. V Predgradu smo imeli vsako leto v zimskem času igre. Letos pa ni prireditev, ker ni denarja. Vas Predgrad šteje 500 duš in je najmočnejše naselje v fari in občini. V Predgradu stoji lep občinski dom občine Starega trga in zato se je izreklo vseh pet tukajšnjih občin (Čepljane, Dolnja Podgora, Dol, Stari trg in Radenci) ob primeru združitve v veliko občino za sedež v Predgradu. Vse te občine mislijo gospodarsko in jim gre vsa čast, da so spoznavne.

REČICA OB SAVINJI. Minili terek se je pri nas delila koroza po znižani ceni. Marsikom bo v tem hudem času prav prišla. Umestno bi bilo, da bi se pri takih delitvah sestavil nekak odbor, v katerem bi bil iz vsake vasi po en mož, ki bi poznal ljudi v svojem okolišu, da ti se razdelitev lahko izvršila točno po potrebah

SV. MARJETA NIZE PTUJA. Za nedeljo 26. februarja napovedani shod se je zaradi zadržanosti poslanca gosp. Petovarja preložil na 12. marca po rani maši. Na shodu bosta govorila senator g. dr. Ploj in poslanec g. Petovar. — Pričeta dela na cesti Osluševci—Stonjci so se zaradi zapadlega snega morala odložiti. — Zanimanje za «Domovino» je pri nas povsod veliko. Zadnje čase se je prijavilo več novih naročnikov. Poskrbeli bomo tudi, da pride pogosteje kako poročilo od nas. — V Moškanjcih je umrl bivši dolgoletni župan, častni občan in častni načelnik gasilnega društva g. Vid Donaj. Po kratkem presledku 14 dni je sledil svoji ženi v večnost. Blagemu možu večni mir!

SV. RUPERT V SLOVENSKIH GORICAH. Po dolgi mučni bolezni je v gospodu zaspala ga. Terzija Čučkova v Sovjaku. Pokojnica se je rodila leta 1854. pri Sv. Antonu. Zapušta dva žalujoča sina. Naj ji bo zemljica lahka! — Pridno se pripravljamo na sveto birmo, ki jo bomo letos imeli 21. junija. Sprednji del cerkve so prenovili. Zdaj se pripravljajo nove orgle. Župniku g. Jožetu Kodriču lepa hvala za njegov trud.

VOJNIK. Sokol je uprizoril 19. februarja igro Manice Komanove «Prisego ob polnoči». Vloge so bile srečno izbrane in od Anke do Albinčka prav dobro nastudirane. Posebno sta se odlikovala stari brodar Koritnik (br. Ivan Gorečan) in Lovrinka (s. Zalika Goričanova). Po igri je bil v Kolarjevi gostilni venček sokolske plesne šole pod vodstvom spretnega br. Jožeta Oblišarja iz Celja. Venček je nepričakovano dobro uspel. Na pustno nedeljo je priredil Sokol lep zabavni večer.

DOMAČE NOVOSTI

Mnogo dopisov smo morali zaradi pomanjkanja prostora odložiti za prihodnjo številko.

* **Dopisnikom!** V zadnjem času dobivamo razne nujne dopise redno prepozno. Prosimo torej gg. dopisnike, da pošiljajo nujne dopise tako, da jih prejmemo najkasneje vsak ponedeljek.

* **Banovinski svet je odobril novi proračun.** Pretekli teden je banovinski svet po daljši razpravi končal svoje delo in odobril novi proračun. Nekaj podrobnosti o banovinskih davščinah objavimo prihodnjič.

* **Druga redna seja banovinskega odbora JRKD za dravsko banovino** bo v nedeljo 5. marca ob pol 11. v Novem mestu v mali dvorani Sokolskega doma. Dnevni red bo obsegal otvoritev in imenovanje overovateljev zapisnika, poročilo banovinskega tajnika dr. Zajca, poročilo ministrov dr. Alberta Kramerja in Ivana Pucija, referat senatorja dr. Rožiča o univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani, debato o teh poročilih in slučajnosti. Vsi člani banovinskega odbora bodo prejeti v prihodnjih dneh podrobnejša pismena navodila od banovinskega tajništva.

* **Proslava 25letnice Narodne strokovne zveze** se bo vršila 13. in 14. maja v Ljubljani. Več posebnih odsekov je na delu in skrbi za vse priprave. Na proslavo bo prišlo na tisoče narodno zavednih delavcev. Proslave se ne bodo udeležili samo Slovenci, ampak se jim pridružijo tovariši iz vseh krajev naše države. Posebno živo se zanimajo za to proslavo srbski delavci, ki se pripravljajo, da v čim večjem številu obiščejo svoje slovenske tovariše ob njihovem jubileju. Udeležbo pa so prijavili doslej tudi zastopniki češko-slovaških narodnih delavcev in se pričakuje še prijava poljskih narodnih delavcev. V vrstah narodnega delavstva v naši banovini je zavladalo veliko veselje, ko se je zaznalo, da je tudi Nj. Veličanstvo kralj daroval večjo vsoto za osrednji prapor NSZ.

* **Velike skrbi zagorskih rudarjev.** O obstoju kotredeškega obrata še vedno ni znano nič določnega. Še vedno se ne ve, ali bo izvršena večja odpustitev delavstva, ali pa bo »brat ustavljen. Pri rudniku se dnevno »brani« jo večje zaloge premoga.

* **Položaj v hrastniški steklarni se izboljšuje.** Na pepelnišno sredo so začeli steklarji delati na srednji banji. Upati je, da bodo vsi steklarji zaposleni vsaj šest dni v 14 dneh. Sicer bo zaslužek zelo majhen, vendar nekaj je le.

* **Denar iz Amerike.** John Vidmar, ki je odpotoval sredi lauskega leta iz Zedinjenih držav v domovino, naj se oglasi osebno ali pismeno pri izseljenskem nadzorniku v Ljubljani, kjer dobi nekaj tisočakov, katere je bil sam založil pred odhodom iz Amerike.

* **Nova ljubljanska carinarnica** je bila otvorena predzadnjo nedeljo in se je urad vanjo že preselil. Poslopje je prav lepo in je v okras Ljubljani.

* **Primarij dr. Ferdo Kunej** † V Slovenjgradcu je umrl bivši dolgoletni primarij tamošnje bolnice dr. Ferdo Kunej. Pokojnik se je rodil leta 1877. v Oplotnici pri Konjicah. Pokojnik je bil izvrsten zdravnik in je bil vsestransko priljubljen in spoštovan. Uglednemu zdravniku bo ohranjen časten spomin. Žalujočim izrekamo iskreno sožalje.

* **Smrt vrlega vzgojitelja.** Te dni je izdihnil blago dušo upravitelj semiške ljudske šole g. Ivan Riglar. Semič je izgubil z njim vzornega vzgojitelja in velikega rodoljuba in prosvetnega delavca. G. Ivan Riglar se je rodil 8. decembra 1878. na Veliki Poljani pri Ribnici, učiteljsko službo v Semiču pa je nastopil leta 1910. Ob začetku svetovne vojne je bil poklican v vojaško službo in je bil že leta 1914. ujet na ruski fronti. Med vojno je mnogo pretrpel in v Sibiriji si je nakopal bolezen, ki ji je sedaj podlegel. Beta krajina bo zgledega vzgojitelja in vrlega narodnjaka ohranila v častnem spominu.

* **Prosvetni zvezi v Ljubljani in Mariboru** razpuščeni. Oblastva so razpustila prosvetni zvezi v Mariboru in Ljubljani kakor tudi vsa v obeh prosvetnih zvezah včlanjena društva.

* **Potres na Dolenjskem.** Ljubljanski potresomerski zavod je prejel več poročil z dežele, zlasti iz dolenjskih krajev o potresu 20. t. m. Poročilo z Dvora pri Zužemberku javlja, da je nastal prvi sunek okoli 0-15 ponoči. Sunek je bil tako močan, da so se ljudje prebudili in so poskakali iz postelj. Drugi, še močnejši sunek so zaznamovali okoli 7. zjutraj. Takrat se je čulo močno podzemsko bobnenje in ropotanje. Slični poročili sta poslali Kopanj na Dolenjskem in postaja Verd nad Vrhniko.

* **Obsodba zaradi hujskanja proti Sokolstvu.** Pred sodnikom poedincem dr. Kotnikom se je pred mariborskim okrožnim sodiščem zagovarjal 57letni kaplan pri Sv. Rupertu Jože Krajnc, ker je bil obdolžen, da se je pregrešil proti členu 4. zakona o zaščiti države. Obtožnica mu je očitala, da je izkušal na različne načine ovirati delovanje Sokola in da je ob vsaki priložnosti nastopal proti Sokolstvu. Dne 1. maja lanskega leta je imela svojo prireditev sokolska četa pri Sv. Rupertu. Na njej bi morali sodelovati tudi šentruprski tamburaši. Obtoženec pa je tamburaše odvrčal od udeležbe, češ, da se na sokolskih prireditvah trga vera. Solski mladini je prepovedal ravnati pozdrav »zdravo«, češ, da se tako pozdravljajo hlapci. Meseca junija lani je pozval učence, ki so stali v šoli v vrsti, naj stopijo iz vrste vsi oni, ki so Sokoli. Ko so dotični izstopili, jim je ukazal sestiti v zadnje klopi, nato pa jih je poslal domov. Enemu izmed njih je celo dejal, naj ne hodi k noreem. Obtoženec je pred sodnikom zanikal vse obdolžitve. Mnogo prič pa je navedbe obtožnice v celoti potrdilo. Pri razpravi je sodnik tako ugotovil, da je bil obtoženec že 16krat kaznovan, in sicer v letih 1919. do 1928. zaradi razžaljenja časti. Obsojen je bil na mesec dni zapore in 500 dinarjev denarne kazni.

* **Zima je draga.** Ni dovolj, da ima človek pozimi mnogo več izdatkov nego poleti, kakor za kurjavo, toplejšo obleko, obutev itd., temveč ima pozimi čisto tudi nepredvidene izdatke za svoje zdravje. Na videz nedolžni prehladi se mnogokrat izpremene v nevarne in z velikimi stroški zdržene bolezni. Najboljši svet, ki ga je mogoče dati, je: da se pri vseh pojavih prehlada vzame takoj

aspirin «Beyer», o katerem lahko a polno pravico rečemo: majhna tableta, a velik učinek; majhen izdatek, a velika korist.

* **Samomor Slovenca v Zagrebu.** Te dni so našli v maksimirskem gozdu v Zagrebu obešenega 72letnega zidarskega pomočnika Rudolfa Lesjaka. Starec je stanoval pri svojem zetu peku. V smrt ga je pognala najbrž bolezen.

* **Požar na Jesenicah.** Prejšnji četrtek zjutraj so pričele tovarniške sirene na Jesenicah opozarjati, da nekje gori. Gorela je pralnica in nekaj drugih malih poslopij okrog nje, last zdravnik bratovske skladišnice g. dr. Schwaba. Tovarniški gasilci so kmalu prispeli in rešili, kar se je rešiti dalo. Škode je nekaj tisoč dinarjev.

* **Utonil je v plitkem potoku.** Lani je bil obsojen pred malim senatom mariborskega sodišča Miha Kiselak iz Ziberc na šest mesecev strogega zapora. Obtoženec je udaril v Zibercih Alojza Stürzerja s kolom po glavi, in sicer na brvi, ki drži preko plitkega žiberskega potoka. Stürzer je zaradi udarca omahnil nezavesten v vodo ter utonil. Kiselak pa sodbe ni sprejel, ampak je vložil priziv. Te dni je mali senat ponovno razpravljal o tem primeru in je bil Kiselak obsojen na tri leta robije in tri leta izgube častnih pravic.

* **Avtomobilska smrtna nesreča pred sodiščem.** Pred sodnikom poedincem se je na mariborskem okrožnem sodišču moral zagovarjati 25letni šofer Maks Krulc s Poljane, ki je bil obtožen, da je po neprevidnosti povzročil avtomobilsko nesrečo, ki je zahtevala smrtno žrtev v osebi posestnika Andreja Ferka. Obtoženec se je zagovarjal, da je po nesreči zavozil v kup gramoza, zaslišane priče pa so izpovedale, da se je dogodek pripetil drugače. Šofer Krulc je bil obsojen na štiri mesece zapore, pogojno na tri leta, in pa na plačevanje dosmrtno rente po 400 Din na mesec vdovi ponesrečenega posestnika Ferka.

* **Preiskava zaradi odpiranja pisem.** Prva po vojna leta je v Ljubljani vzbudila velikansko razburjenje afera tako imenovanih dolarskih princiev. Na pošti so namreč nekateri mladi uradniki skrivaj jemali iz Amerike došla pisma, v katerih je bilo običajno po nekaj dolarjev. Pred poroto so slednjič bili dolarski principi po zaslugi nagrajeni. Ta afera je imela za posledico, da je bil potem dolgo vrsto let na poštah mir. Zadnji čas pa so se ponovno čule pritožbe, da so izginila pisma, v katerih so bili manjši in tudi večji zneski, ker so pač nekateri ljudje še vedno tako neprevidni, da pošiljajo denar v pismih. Ljubljanska poštna direkcija je začela opazovati nekatere sumljive manipulante, ki so najrajši v ambulančnih vozovih jemali pisma, jih odpirali in si denar prilastili. Da bi mogla nepoštene manipulante zaslediti, so bila iz Ljubljane na progah Rakek in Kamnik pred dnevi odposlana pisma, v katera so bili vloženi bankovci, in sicer v vsako pismo po dva točno zaznamenovana desetaka. In res sta se ujela dva tatiča. Pri enem so med hišno preiskavo na domu našli deset neodprtih pisem. Poštna direkcija je podala proti obema ambulančnima uslužbencema kazensko prijavo na ljubljansko deželno sodišče.

* **Jeseniški Tom Mix pod ključem.** Mnogim so še v spominu pustolovščine 20letnega Jeseničana Jožeta, ki so ga tako prevzeli detektivski in pustolovski filmi, da je začel tudi dejansko posnemati predržnega Toma Mixa in druge filmske junake ter zašel pri tem v hude spore z zakonom. Pred kakimi štirimi tedni so ga prijeli orožniki, ko je nesel skozi Jesenice poln nahrbtnik žebelj, ki jih je vzel iz tovarniškega skladišča na Jesenicah. Ko je pod težo dokazov priznal tatvino, so ga orožniki odvedli pred tovarno, da bi pokazal, na kak način je mogel priti v skladišče. Jože je spretno splezal po zunanji steni in ko je bil na vrhu poslopja, se je spustil skozi stekleno streho v notranjost obširne delavnice in utekel po drugi strani na prosto. Od tega časa so ga orožniki zasledovali z vso vneto, Jože pa je s svojo drznostjo in hitrostjo ušel iz še tako velikih zaganj. Preživljal se je ves čas a tem, kar je služil s tihotapstvom in kar so mu dali prebivalci samotnih naselbin. Ves čas so mu bili orož-

niki za petami, prebivalci okoliških naselij pa jim niso mogli pomagati, ker so se bali predrznega fanta. V zadnjem času so orožniki z Jesenic in iz Koroške Bele poostri zasledovanje predrznega begunca, ki se jim je rogal. Fant se je umikal pred njimi više v hribe. Predzadnje nedeljo ga je ustavil vrhu Karavank neki graničar in se je vnela med njima huda borba, med katero je močnejši in urnejši Jože graničarju iztrgal puško, ga nevarno obstrelil in zbežal. Ranjenega graničarja so našli njegovi tovariši in ga v hudem snežnem metežu prenesli v dolino, odkoder so ga z vlakom odpeljali v Ljubljano v bolnišnico. Zaradi gladi in hudega mraza se je Jože po tem boju zatekel v dolino in se utaboril v neki hiši na gornjem koncu Koroške Bele. Tja se je najbrž že prej večkrat zatekel in izjavil je, da se bo s puško branil do zadnjega. Orožniki z Jesenic in iz Koroške Bele pa so te dni tako spretno obkolili njegovo zavetje, da se jim je begunec moral vdati.

* **Hudiča so izganjali.** Za vodenico boleha v Zelimjah že delj časa neka posestnica. Zdravila se je na vse načine, pa ji ni pomagalo. Že je skoro obupala, tedaj pa so ji priskočili na pomoč neki ljudje, ki so pogruntali, da je čarana. Bolnica je tudi o tem prepričana in trdi, da ji je zavdal oče njenega moža pred 30 leti na dan poroke. Hudiča je pa treba izgnati. Z blagoslovljeno vodo so že poizkušali, pa ni nič pomagalo. Pa so poklicali slavnega moža iz Zalne vasi pri Višnji gori, ki ima baje v sebi čudodelno moč. Mož počenja čudovite reči, z raznimi kretujami in nerazumljivimi besedami se sklanja nad bolnico. Stare ženske že pripovedujejo, da bo kmalu hudič odšel tja, odkoder je prišel. Baje so že videle njegovo glavo in kosmati rep, s katerim je nemirno opletal okoli sebe. Vse to je znak, da se hudič v telesu posestnice France ne počuti dobro in da je mož iz Zalne res mogočen čudodelnik. Zaenkrat zadeva še ni končana, kajti hudiča je treba odgnati enkrat za vselej, kar pa ni tako lahko.

* **Umor v Bukovcu.** Te dni so pokopali žrtev zagonetnega zločina, ki se je dogodil na Bukovcu pri Zgornji Polskavi. Na hribčku Bukovcu je lepo posestvo z obširnimi zemljiščem. To je bilo nekdanj last ga. Sekuličeve, ki pa je, ko je postala stara in boleha, vse prodala posestniku Lunežniku. Pred leti je umrla ga. Sekuličeva in je ostala na prevžitku njena hči Marija s svojim sinom Tončkom. Življenje na Bukovcu je potekalo mirno in je bilo sosedom le to znano, da je novi posestnik v težavah zaradi velikega prevžitka. Prevžitkarija Marija je samotno živela s svojim 13letnim sinom, ki je hodil v šolo na Zgornjo Polskavo. Ko se je Tonček predzadnje soboto popoldne vrnil iz šole domov, ni našel ključa na običajnem mestu; ko je gledal skozi okno, je zapazil mater ležečo na tleh. Na njegovo vpitje so prihiteli sosede, vlomili vrata in ugotovili, da je nesrečna žrtev mrtva. Pozvani preglednik mrličev je opazil na njenem vratu sumljive črne podplutbe in je to takoj naznanil pragerskim orožnikom. Ti so uvedli preiskavo ter zaslišali tudi posestnika Lunežnika. Orožnikom se je mož videl v toliko sumljiv, ker ni znal točno povedati, kaj je vse delal v soboto, in ker so opazili na njegovih rokah krvave madeže. O teh je Lunežnik trdil, da so mu ostali od kolin pred nekaj dnevi. Ker je raztelesenje ugotovilo, da je bila nesrečna prevžitkarija zadavljena in da se je z napadalcem tudi borila, kar pričajo praske po obrazu in rana na boku, so orožniki posestnika Lunežnika do nadaljnjih ugotovitev oddali v preiskovalni zapor.

* **S puško ga je ustrelil.** Pred kazenskim senatom trojice novomeškega okrožnega sodišča se je vršila razprava proti 21letnemu Jožetu Novaku, posestnikovemu sinu iz Otoka pri Podzemlju, zaradi zločina uboja, ker je decembra lani z vojaško puško ustrelil Jožeta Zupaniča iz Krasince v desno stran prsi in mu prestrelil pljučno žilo, tako da je ta umrl. Sodišče je obtožencu, ki je dejanje priznal in obžaloval, prisodilo dve leti strogega zopora.

* **Zaradi zemlje in dediščine.** V mariborsko bolnišnico je bil pripeljan v zelo nevarnem sta-

nju 28letni posestnik Ludovik Toš iz Brengove v Slovenskih goricah, ki ga je v prepiru zaradi posestva in dediščine udaril njegov svak s sekiro štirikrat po glavi.

* **Usodni žebelj.** Letos 15. januarja je bila v Povšnerjevi gostilni v lepi kokrski dolini zbrana večja pevška družba, v njej tudi mladi posestnik Janez P. in Janez Koder. Med njima se je sprva razvil šaljiv razgovor, ki pa se je pozneje izpremenil v resen prepir. Koder je zahteval od Janeza, naj mu plača četrtniko vina. Janez P. je to odklonil, nato pa je Koder zbadljivo pripomnil: «Si tak veleposestnik, da nimaš niti za četrtno litra vina!» Janez: «Sem le skromen posestnik. Tak kakor tvoji starši!»... «Dolžan si še delavcem!»... «Tebe nič ne briga!» Ko je pozneje Janez P. zapustil gostilno, je takoj za njim šel Koder. Prvi pa je utrgal lato v plotu in z njo usekal Kodra za levi uhelj. Vsa nesreča je bila v tem, da je v lati bil žebelj, ki mu je prebil lobanjo. Koder je 21. januarja umrl zaradi krvavitve v možganih in vnetja možganske mreže, Janez P. pa je prišel te dni pred tri sodnike v Ljubljano na zagovor zaradi hude telesne poškodbe. Priznal je dejanje, češ, da je bil zelo razburjen in da je zagrabil za lato v silobranu. Priče so potrdile, kako se je v gostilni razvijal prepir. Tako je Koder dejal obtožencu: «Omuzal te bom, pa me ne bo nič stalo, tebe pa bo!» Izraz «omuzal» rabijo Kokrčani za pretep. Branilec je govoril za milo sodbo, češ, da je bil obtoženec v občutku silobrana. Bilo je golo naključje, da je bil žebelj v lati. Koder pa je imel tenko lobanjo, da je šel žebelj vanjo kakor skozi papir. Janez je bil obsojen na 10 mesecev strogega zopora in v izplačilo stroškov kazenskega postopanja. Sodišče je upoštevalo vse olajševalne okoliščine, saj drugače določa ta točka kot najvišjo kazeno za tak zločin 12 let robiže.

PREKMURSKI GLASNIK

SMRT PREKMURSKEGA GOSPODARSKEGA DELAVCA.

Murska Sobota, februarja.

Vse tukajšnje okoliško ljudstvo je razžalostila vest, da je preminil g. Štefan Benko, posestnik in trgovec, oče našega narodnega poslanca. Z mnogih poslopij so zavihrale črne zastave. Spoštovanje do pokojnika je dobilo posebno viden izraz na dan pogreba, saj tako velike množice so redke v Murski Soboti. Da spremijo pokojnika na zadnji pot, so se zbrali predstavniki oblasti, narodni poslanci iz sosednih srezov in zastopniki najrazličnejših društev. Žalostinke pevskih zborov in govori ob odprtem grobu so bili zadnja počastitev možu, ki mu življenje ni bilo praznik, temveč samo delo.

Pokojnik se je rodil leta 1863. v Tešanovcih na Benkovem domu, kjer še sedaj gospodarijo njegovi nečaki. Ko sta si z bratom, ki je kot starejši ostal doma, razdelila domačijo, je začel pokojnik na dokupljenem posestvu sam gospodariti. Bil je vzoren posestnik in živinorejec. Ze pred vojno je bil zaradi najlepših konj ponovno odlikovan. Med prvimi pa je začel v Prekmurju tržiti z živino, ki jo je izvažal v Gradec in druga mesta. Prav tukajšnja vzorno urejena trgovina z živino, do katere je pokojnik največ pripomogel, je pomagala, da je živinoreja v Prekmurju na tako visoki stopnji. Leta 1913. se je preselil v Mursko Soboto k svojemu sinu, sedanjemu poslancu in veleindustriju, ter je tukaj sezidal hotel «Slon». Zaradi živinoreje je dosegal nova priznanja. Ko je sezidal sin industrijsko klavnico, največjo v Prekmurju, je oče s svojo sposobnostjo mnogo pripomogel, da se je podjetje dvignilo do tako visoke stopnje, kar je v lepi meri vplivalo na razvoj splošnega gospodarskega stanja v Prekmurju.

Narodni poslanec g. Benko je z očetovo smrtjo izgubil nenadomestljivo oporo pri gospodarstvu in v tovarni in težje se mu bo udejstvovati in javnem življenju kakor doslej. Naj bo pokojnemu lahka domača zemljica, ki jo je kot zaveden Slovenec vedno ljubil. Ugledni družini naše sožalje!

NAŠI NA TUJEM

Iz Bottropa (Nemčija) nam pišejo: Jugoslovensko delavsko in podporno društvo v Bottropu je priredilo dne 19. februarja t. l. svoje zborovanje, ki je nad vse pričakovanje lepo uspelo. Naše društvo bo praznovalo prihodnje leto desetletnico svoje ustanovitve. Ko je bilo ustanovljeno, je imelo mnogo članov. Zaradi predolge poti k zborovanjem pa je izgubilo del članov, ki so si ustanovili svoji društvi v Gladbecku in Osterfeldu. Naše in omenjeni dve društvi štejejo samo zavedne Slovence. Allösterreichische Interessengemeinschaft se v Bottropu ne more razviti. Tukaj smo vsi brez posla. Zahvaljujemo se banu g. dr. Marušiču iz Ljubljane za podporo. Najprišrčnejša mu hvala. Ker je naš predsednik g. Ivan Tojnko že eno leto bolan, ni mogel več prevzeti tega posta. Zaradi njegovih zastug smo ga izvolili za častnega predsednika. Novi odbor je naslednji prvi predsednik g. Bastič, drugi g. Franc Mirč, prvi blagajnik g. Marcen, drugi g. Jožef Mlinarič, prvi tajnik g. Jožef Marcen, drugi g. Drač, preglednika Jožef Zagožen in Franc Kladnik. Zahvaljujemo se novim članom, ki so pristopili k nam in tudi očetom, ki spravljajo svoje sinove v društvo.

Banka Baruch

15, Rue Lafayette, PARIS

odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem dnevnem kurzu. — Vršni vse bančne posle najkulantneje. — Poštni uradi v Belgiji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune: Belgija: št. 3064-64, Bruxelles; Francija: št. 1117-94, Paris; Holandija: št. 1458-66; Nid. Dienst; Luksemburg: št. 5967, Luxembourg. — Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

KMETIJSKO-GOSPODINJSKI TEČAJI V BELI KRAJINI.

Črnomelj, februarja

Nedavno je bil v Semiču zaključen trimesečni kmetijsko-gospodinjki tečaj z res zadovoljivim uspehom. Na splošno željo se je moral prav tam pričeti še nov enak tečaj, ker v prvi tečaj niso mogle biti vse mladenke sprejete. Tudi ta tečaj obiskuje mnogo deklet, kar je dokaz spoznavnosti dobrega belokrajanskega prebivalstva, ki iskreno želi izobraziti svojo mladino, kolikor je to pač v sedanjih hudih gospodarskih razmerah mogoče. Vso pohvalo zaslužijo pametni starši, ki tako lepo žele vzgojiti svojo deco. Vsi so pristržno hvaležni banski upravi, županstvu občine Semiča in vsem, ki so omogočili za vesela belokrajinska dekleta tako koristna gospodinjka tečaja.

Samo po sebi je umevno, da vrli Črnomeljčani ne bodo pustili šivalnih strojev in kuhinjskega orodja iz svojega sreza, pa so sklenili prirediti enak tečaj v Črnomlju takoj po zaključku semiškega. Kolikor smo poučeni, je županstvo mestne občine črnomeljske dalo v ta namen primerno podporo, kar je dokaz, da imajo gospodje pri občini dovolj smisla za napredek in izobrazbo naroda. Upamo, da bo tudi banska uprava priskočila na pomoč ter tako omogočila črnomeljskim in okoliškim dekletom izobrazbo v gospodinjstvu. Prav bi bilo tako in stari slovenski pregovor, da dobra gospodinja hiši tri ogle podpira, ne sme priti ob veljavo.

Vendar tudi tečaj v Črnomlju ne bo zadnji te stroke v Beli krajini. Kakor smo doznali, želi tudi najprostranejša belokrajinska občina Vinica prirediti enak tečaj, za katerega že vrši pripravo. Tudi Adlešičani se potegujejo za tak tečaj, čeprav imajo prav sedaj zelo številno obiskan zimski kmetijski tečaj, o katerem smo svoječasno že poročali. Prijavila se je s prošnjo tudi občina Planina. Pod takimi okoliščinami res ni potrebno te tečaje še posebej priporočati, ker jih ljudje sami

Najuspešnejše sredstvo za rejo domačih živali je brezdvomno

MASTIN

Lekarna Trnkóczy
(zraven rotovža)
Ljubljana 66

z obilno udeležbo najbolje hvalijo in priporočajo. V Crnomlju se bo ta tečaj pričel 20. marca in bo trajal tri mesece. Organizacija je poverjena sreskemu kmetijskemu referentu g. Emeranu Stoklasu, ki sprejema prijave in daje vsa potrebna navodila.

Upamo, da bo banska uprava tudi nadalje posvečala vso pažnjo Beli krajini, še posebno glede na to, ker so dosedanji tečaji pokazali, da je trud banske uprave padel na rodna in hvaležna tla.

RAČUN DELA «BELOKRAJINSKE KLETI».

Ljubljana, februarja.

Pred letom dni, ko je bilo pomanjkanje v Beli krajini največje, so ji priskočili na pomoč njeni ljubljanski rojaki. Za društvom «Belo krajino» je bila ustanovljena še «Belokrajinska klet», vinarska in sadjarska zadruga z o. z., ker je uspel poizkus društva na velesajmu, da uveljavi na ljubljanskem tržišču belokrajinska vina.

Nedavno je bil prvi združni občni zbor, ki ga je vodil predsednik dr. Riko Fux in podal poročilo o dosedanjem delu. Zadruga se je morala boriti z velikimi težavami zaradi pomanjkanja denarja, pa bi ji bil obstoj ogrožen, ako ji ne bi bila priskočila na pomoč rojaka odvetnik dr. Adlešič in veletrgovec Hrehorič. Iz Ljubljane se je javilo 28 članov zadrugnikov, a iz vse Bele krajine le Prva dolenska posojilnica v Metliki. Belokrajincev zaradi tega ne smemo obsoditi, ker so pač postali zaradi bridkih izkušenj nezaupljivi, četudi zadruga dela nesebično, ker se združnikom ne deli dobiček in se niti ne izplačujejo obresti na vloženo glavnicu, nego se ves dobiček uporablja za pomoč Beli krajini.

Načelstvo zadruga je v tem letu priredilo več predavanj, in sicer v Metliki, Crnomlju, Semiču in Starem trgu. Najslabše razumevanje je pokazal Semič, kar pa se bo, ko bodo ljudje spoznali velike koristi zadrugnega dela, gotovo izboljšalo, zlasti glede na to, ker bo zadruga svoje do sedaj skoro le na metliški srez omejeno delovanje razširila še na semiški in črnomeljski okraj. Zadruga bo odslej posvetila svoje delo tudi vsem ostalim gospodarskim panogam. Upamo, da bo sta tudi banovina in država priskočili na pomoč.

Blagajniško poročilo je podal dr. Miha Ka mbič, nato pa sta člana nadzornega odbora Evgen Lovšin in dr. Jure Koce predlagala razrešnico, ki je bila sprejeta. Načelstvo ostane za bodoče leto neizpremenjeno.

Predsednik dr. Fux je izrazil še toplo zahvalo našemu časopisju, ki je belokrajinsko akcijo vedno podpiralo z največjim razumevanjem, nato pa je zaključil občni zbor.

NOVICE IZ MORAVŠKE DOLINE.

Delovanje gospodarskih organizacij. — Razvoj državne stranke. — Predpust v znamenju stiske. — Pozor na postopače.

Moravče, v februarju.

Za gospodarsko politiko se Moravčani vedno bolj zanimamo. To je pokazal zadnji občni zbor Mlekarske zadruga, ki šteje že 150 članov in se prav lepo razvija. Uvedlo se je plačevanje mleka po maščobi. Dobili smo tudi strokovno izobraženega mlekarja. Pod okriljem Mlekarske zadruga napreduje tudi naša Živinorejska selekcijska zadruga. Zdruga posojilnica je v ugodnem skladu s letnim računom. G. tajnik se je celo pohvalil, da pretežna večina večjih vlagateljev ni bila zbegana zaradi svojih prihrankov, ter je izrazil prepričanje, da bo posojilnica sedanjo stisko srečno prebolela. Naša Vodna zadruga, katere namen je osuševanje močvirnih delov moravške doline in ki šteje 120 članov, bo, kakor upamo, nadaljevala letos svoje delo. Načelstvo deluje namreč krepko na to, da bi združniki odslužili svoj delež z posebnim delom. Najprej bo treba izdelati glavno

strugo do zaloške ceste in od tam izkopati osuševalni jarek do Gorice. Tako bodo razmočvirjene tudi Moravče same, ker bodo kanali pravilno odtekali. Vse delo je v rokah zadrugnikov ter želimo, da bi se složno sporazumeli. Kadar bodo opravili svoje dolžnosti, tedaj šele lahko računajo na nadaljnjo podporo odločilnih oblastev.

Organizacija JRKD v moravški dolini dobro napreduje. V njej je združeno vse, kar misli in čuti jugoslovensko. Odbor, izbran iz vseh večjih krajev moravške doline, se sestane skoro vsak mesec in izraža svoje želje. Napadi na našo mlado organizacijo so ponehali, ker je nasprotnikom pošlo strelivo. Raznim njihovim akcijam smo postavili nasproti državno akcijo, ob kateri se bo razbilo vsako zahrbtno delovanje.

Predpust je potekel v znamenju gospodarske krize. Porok je bilo razmerno malo in svatbe so bile kratke in dostojne. Slovesno prevažanje «skrinje» je skoro izginilo. Za nevesto ne zahtevajo fantje več denarja, marveč so zadovoljni tudi z odkupnino v pijači. Kakor živini, tako je padla cena tudi «kamelam», kakršne prodajajo fantje na svatovanjih. Za lepo mlado živalco so jim nekje ponujali celih 18 par, ki so jih seveda moško odklonili. «Kamelo» pa so shranili v nekem hlevu do prihodnjega predpusta.

Po naših hribih se v zadnjem času potikajo razni postopači, ki nadlegujejo ljudi za podporo. Tako se je nedavno pojavil v Stebaliji potepin in prosil za prenočišče. Sprejeli so ga ter mu postregli s pijačo. Dovolili so mu celo, da je spal pri peči. Tako je v svojo veliko radost ostal sam v hiši. Ponoči pa jo je nenažno popihal. S seboj je vzel kar sedem britev, dvoje škarij, stroj za striženje las in nekaj druge drobnarije. Stopinje v snegu so kazale proti bližnjemu gozdu, kjer so se pa izgubile.

ZANIMIVOSTI

17letnica strahotnih borb pred Verdunom

Težka nemška granata, ki se je razletela nad verdunsko knezoškofijsko palačo meglenelega jutra 21. februarja leta 1916., je dala znak za pričetek krvave bitke. Nemško vrhovno poveljstvo si je izbralo Verdun za cilj strahovitega navala. Ta del bojišča, oddaljen od Pariza 250 km, ni bil baš primeren za tak preboj, kakršen se je bil posrečil Nemcem leta 1915. na ruskem bojišču, kajti gorski hrbet Argon, ki zapira verdunsko kotlino na jugozapadu, je omogočal armadi za primer, da bi morala izprazniti Verdun, ustaviti se na pobočjih in preprečiti preboj francoske fronte.

Nemci so hoteli s tem napadom pritegniti jedro in rezerve francoske armade pod Verdun, da bi tam počasi izčrpali moč francoskih divizij, tega edinega resnega sovražnika Nemčije, kajti Rusija je bila takrat že oslABLJENA, Anglija pa še ni bila dobro pripravljena.

Nemški glavni stan je vedel, da je obramba Verduna vprašanje francoske narodne časti in zato je zastavil tu, v srcu francoskega bojišča, vso svojo ogromno vojaško silo. 2000 težkih topov so bili nagrmadili Nemci na bojišču, ki je merilo komaj deset kilometrov.

Čisto drugačen je bil položaj na francoski strani. Poveljnik vzhodne verdunske skupine general Dubail je na vsak svarilni glas odgovarjal, da je napad na Verdun nesmisel. Zvest svoji domnevi je dal razorožiti skoraj vse verdunske utrdbe in njihove težke topove so dobile armade na drugih bojiščih. Vojaški guverner Verduna general Contanceau se je temu upiral, pa so ga odslovili in na njegovo mesto je prišel popustljivi general Herre.

Se enkrat je svarila usoda Francoze, skoro na večer pred strahovitim navalom Nemcev. Polkovnik Driant, ki je poveljeval polku strelcev pod Verdunom, je izkušal opozoriti gospode v francoskem glavnem stanu na grozeče nedostatke trdnjave. Šele v zadnjem trenutku je general de Castelnau odredil, naj se obramba trdnjave izboljša. To je pa bilo že na večer pred bitko.

Udarec nemške pesti je bil strahoten. Grozna ploha železa in ognja je preplavila francoske postojanke. Med prvimi je padel junaški poveljnik Driant na čelu svojih lovcev. Nemci so zmagovali. Na bojišče je bil poslan odločni general de Castelnau, da bi ukrenil vse potrebno. Francoske postojanke so padale druga za drugo. Planino Woevre so morali Francozi hitro izprazniti. Vprašanje izpraznitve Verduna je viselo na nitih. V usodnem trenutku je pa našla Francija pravega moža v bivšem topniškem oficirju generalu Petainu. Postal je poveljnik II. francoske armade, ki jo je vrhovno poveljstvo hitro poslalo na pomoč napadeni trdnjavi. Med potjo proti Barle-Ducu je novi poveljnik brzojavil: «Držati postojanke za vsako ceno, dokler ne prispe pomoč.» In res so se Francozi pri Verdunu držali, čeprav so imeli strahovite izgube. General Petain je prinesel v armado mir, red in organizacijo. Zgraditi je dal v vojaški zgodovini edinstveno avtomobilsko zvezo po cesti iz Barle-Duca do Verduna, ki so jo nazivali francoski vojaki sveto cesto.

Verdunske utrdbe so v največji naglici popravili. Delati so morali med strahovitim ognjem iz sovražnih topov. Kruto so se maščevale Francozom vse napake. Vojaki so dobivali strelivo in hrano samo enkrat na teden s poveljem, držati postojanke za vsako ceno. In cena je bila pošteno plačana. 66 divizij so morali privedi Francozi v verdunsko žrelo. Naposled je bil glavni nemški naval ustavljen. Potem so Nemci vedno bolj popuščali, dokler se ni v juniju položaj obrnil in je spretni vojskovodja Mangin v nekaj dneh dobil nazaj vse, kar so si priborili Nemci s strašnimi žrtvami v treh mesecih.

Trdnjava Verdun je bila rešena. Toda račun francoske zmage je bil strahoten. Francozi so tako rekoč z golimi prsi zadrževali besne nemške napade. Nad 460.000 mrtvih, ranjenih in pohabljenih je moralo plačati s krvjo to zmago.

× **Kruh vpliva na značaj.** V Budimpešti so začeli znanstveniki poizkuse, kakšen vpliv bo imela prehrana s pšenico in ječmenom na živali. Kemična sestavina obeh žitnih vrst je precej enaka, v praksi pa delujeta odločno različno na telo. Ne smemo namreč pozabiti, da vsebuje vsaka vrsta imenovanih žit svojstvene vitamine, ki seveda svojevrstno vplivajo na telesni razvoj slehernega živega bitja. Poizkusi so se vršili s kozami, kokošmi in svinjami. S kozami in kokošmi je šlo dokaj hudo, ker te živali potrebujejo razen pšenice in ječmena tudi drugačne hrane. Pri svinjah pa so se poizkusi povsem posrečili. Šest prasev enake starosti je bilo na razpolago; dva so hranili s pšenico, dva z ječmenom, dva pa z obojima. Po tričetrtletnem poizkusu so dognali: Prašiča, ki sta bila krmljena s pšenico, sta tehtala po 150 kg. Bila pa sta lena, a kot klavna živina sta bila prvovrstna. Onadva, ki sta uživala ječmen, sta tehtala le po 75 kg; bila sta nizke rasti, vendar z močnimi kostmi in zelo živahna. Prašiča pa, ki sta uživala ječmen in pšenico, sta bila nekako v sredini prvega in drugega para. Tudi pri kokoših in kozah se je delno opazilo opisano delovanje, vendar ne v tako odločni obliki. Dr. Weiser, ki vodi te poizkuse, misli, da deluje uživanje imenovanih žit tudi na ljudi svojevrstno. Tako so ljudje, ki uživajo pšenični kruh (Madžari), manj živahni in nagibajo k debeljenju. Narod, ki uživajo ječmenov kruh, pa so podjetni in navdušeni za napredek.

× **Živali, ki so živele pred 200.000 leti.** V Južni Kaliforniji so našli takšno množino predpotopnih živali, da obsega ta zbirka, ki so jo razstavili v muzeju za zgodovino, znanost in umetnost v Los Angelesu, petdesetkrat toliko materiala kakor vsi drugi muzeji na svetu skupaj. Zbirka obsega najvažnejše živali, ki so živele pred 200.000 do 1 milijona let v Ameriki. Ozemlje, kjer so našli to množino živali, meri sicer le nekoliko tisoč kvadratnih metrov, a je polno ležišč zemske smole. V teh jamah so dobili ostanke do 2000 velikih volkov in tigrov s sablastimi zobmi, 20 mamutov in mastodontov, 75 konj, 60 velblodov, 150 bivolov, 60 velikih lenivcev, 20 levov in nešteto manjših živali in ptic. Kako so prišle vse te živali v ležišča zemske smole, je lahko uganiti. Stopile so na zasledovanju. begu, pri pitju ali ponoči na smolišča, ki jih je tedaj pokrivala še varljiva tenka skorja posušene smole, in so se pogreznile. Njih obupni kriki so privabili cele črede lačnih volkov in drugih roparjev, ki so se po svoji strani vdrli v varljivo dno, od koder ni bilo več rešitve. Zato je umljivo, da je med najdenimi živalmi mnogo več mesojednih (91 %) kakor rastlinojednih (9 %). Ostanke živali so v svojem smolnatem hranivu seveda čudovito dobro ohranjeni. Po teh ostankih si lahko napravimo čudovito točno sliko o tem, kakšne so bile te živali. Predvsem nas presenečajo njih ogromni obsegi, ki jim današnje živali iste vrste ne vzdrže primere. Mamuti in mastodonti so poldrug meter večji od največjih današnjih afriških slonov, tigri so dvakrat večji od današnjih jaguarjev. Neki jastreb z mogočnimi kremplji in kljunom ima tri metre krilne razprtine in je bržkone največja ptica vseh časov.

× **Sila razmer zakrivlja, da se Arabci ženijo s kristjankami.** V Palestini vlada že več mesecev silno razburjenje. Vzrok tiči v čudnem vplivu gospodarske krize na ženitev. Kakor povsod na vzhodu je tudi v Palestini vkoreninjena navada, zahtevati za nevesto odkupnino in navzlic hudim časom mohamedanski roditelji tudi v Palestini nočejo popustiti od te zahteve. Odkupnino za hčerke zahtevajo starši še vedno, čeprav njena oblika ni tako strogo določena kakor v starih ča-

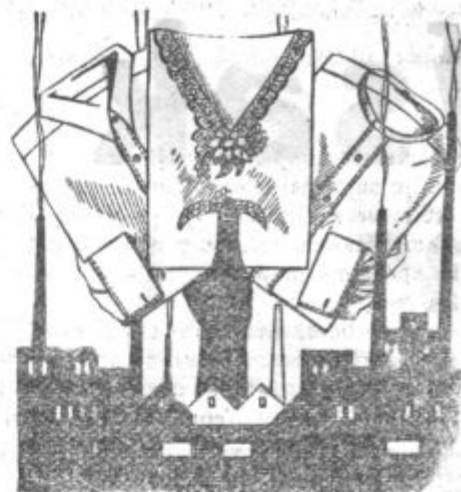
sih. Proti tej zahtevi so pa odločno nastopili fantje. Mladi Arabci so se namreč začeli ženiti s kristjankami, zlasti z onimi z otoka Cipra. Ker so prebivalke Cipra, ki se jim pretaka po žilah po večini grška kri, zelo lepe, pa tudi sicer v marsikaterem pogledu prekašajo domačinke, so se začeli mešani zakoni tako množiti, da so bila islamska cerkvena oblastva prisiljena začeti pravo križarsko vojno proti ženitvi Arabcev s kristjankami. S prižnic po mošejah rohne zdaj svečeniki proti fantom, ki so zatajili vero očetov.

× **Krotke kače.** V komedijantskih vozovih vidimo često plesati kače ali pa ljudi s kačami, ovitimi okrog njih. V Parizu je nastopala pred leti na trgih Indijka, ki je plesala z ogromno, okrog telesa ovito kačo. Kači bi bilo treba samo nekoliko skrciti telo, pa bi bila ženska mrtva, toda Indijka je plesala smeje se, kakor bi se te nevarnosti sploh ne zavedala. Razne igre s kačami so mogoče samo zato, ker so kačam poprej izdrli strupene zobe; več je pa tudi primerov, ko ima človek tako velik vpliv na kačo, da se mu brezpogojno pokori. V Afriki časte mnoga plemena kače, ki o njih verujejo, da so v njih duše njihovih prednikov. Zato je prihod svete kače v naselbino radosten dogodek in gorje onemu, ki bi kači kaj storil. Na zapadni afriški obali rede svete kače po svetiščih. Skrb zanje je poverjena ženskam, ki morajo poprej pet dni plesati s kačami, v znak, da so se z njimi sprijaznile. Take ženske ne smejo občevati z moškimi. Azija ima posebne ljudi, ki znajo zaklinjati kače. Znan je samostan kače klopotače na gori Popi v srednji Aziji nad Bumo. Francoski raziskovalec Lamrain pripoveduje, da žive na tej gori tri sestre s kačami v samotni hišici. Žive s kačami klopotačami, ki jih vsako leto menjajo. Kače baje človek ne sme imeti pri sebi nad leto dni. Nekoč je imelo neko dekle tako rado kačo, da jo je obdržala nad leto dni, toda kača jo je pričela in dekle je umrlo. Sestre, ki imajo pri sebi kače klopotače, so podedovale od svojih prednikov skrivnost, kako je treba z njimi ravnati in jih krotiti.

× **Huda zima v Italiji.** Severno in srednjo Italijo je zadela te dni huda zima, kakršne še ni bilo v zadnjih dveh letih. Močan vihar s snežnimi zameti je izpremenil sliko severnih italijanskih mest. V Bologni je zapadlo na nekaterih mestih nad meter snega. Visok sneg je delno povzročil ukinitve cestnega prometa.

× **Strahovi v hiši.** Hiša policijske izpostave v Kraljevem dvoru na Češkoslovaškem je postala središče pozornosti prebivalstva in oblastev, ker je začelo v nji naenkrat strašiti. Vsak večer ob pol desetih začno duhovi v hiši svoj ples, ki traja točno do polnoči. Zjutraj ob 7. se pa strahovi vrnejo in strašijo še eno uro. V hiši se čujejo močni udarci in žvižganje. Zdaj so udarci močnejši, zdaj zopet pojemajo. V hiši stanujeta dve družini, v pritličju delavska rodbina z dvema otrokoma, nad njo pa rodbina policijskega komisarja. Človek bi ne verjel, da si bodo duhovi upali v hišo, kjer stanuje policijski komisar. Strahovi se navadno oblastev boje. Tu so pa napravili izjemo. Policijsko oblastvo je uvedlo strogo preiskavo, ker domneva, da gre za zlobne ljudi, ki bi radi obe družini pregnali iz hiše. Preiskava pa ne more z mrtve točke. Ker je kljub preiskavi še vedno strašilo, je posegel v zadevo tudi občinski svet. Osem občinskih svetovalcev, samih resnih mož, je odšlo zvečer v hišo groze. Toda duhovi se tudi občinskih svetovalcev niso ustrašili. Nekateri občinski svetovalci so celo trdili, da so se stoli pod njimi dvigali. Naposled so prestrašeni možje odšli iz hiše strahov, ne da bi se prepričali, ali gre za neokusno šalo ali za zlobne sosede. Vest, da je v hiši strašilo, čeprav so bili v nji občinski svetovalci, je vzbudila po mestu splošno razburjenje in zdaj se nabere vsak večer okrog hiše več sto ljudi. Rodbina policijskega komisarja je že odnesla iz hiše vse pohištvo in spi sedaj kar na tleh. Zanimivo je, da je nehala strašiti, ko so hišo izpraznili. Čim so se pa vrnil vanjo stanovalci, so se duhovi zopet pojavili.

× **Nov morilec žensk.** V Dortmundu je policija aretirala mladega moža, ki je zaslovel med

PERILO direktno iz tovarne

Oksford srajca Din 27.—

Poplin srajca Din 36.—

Touring srajca Din 42.—

s a m o tovarna perila TRGOVSKI DOM

Sternbecki

CELJE št. 97

Veliki ilustrirani cenik zastoj!
Kar ne ugaja, se zamenja ali denar vrne!

prebivalstvom kot drugi Kürten. Ubijal je ženske in je že nekaj mesecev strahoval vse prebivalstvo v renskih pokrajinah. Ubijalec je star 22 let in se piše Avgust Scheer. Osumili so ga, da je izvršil tri umore ter poizkusil ubiti šest drugih žensk. Aretiranec je pri zasliševanju najprej tajnik nato pa je svoja dejanja priznal. Morilec je polistih iskal dekleta za možitev ali pa kot služkinje. Žensko, ki je na njegove pozive odgovorila, je pozval, naj ga počaka na postaji v Dortmundu. Prva, ki se je odzvala njegovemu vabilu, je bila neka vdova. Ko je prišla v Dortmund, je izginila in čez osem tednov so jo našli umorjeno. Zadnja njegova žrtev je bila neka strojepiska, ki je izginila na enak način. Policija je tedaj objavila v listih poziv, naj ljudje vsak tak primer nemudno prijavijo varnostnim oblastvom. Čez nekaj dni je prijavil na policijo neki mladenič, da je njegova sestra spoznala mladega moža z imenom Heinrich Meier, ki ji je obetal, da se bo z njo poročil. Dekle mu ni verjelo in je zahtevalo od njega, naj se legitimira. Legitimacije ni hotel pokazati, pač pa jo je prosil, naj o njunem razmerju nikomur ničesar ne pove. Zaupala je vso reč bratu, ki se je takoj odločil, da prijavi Meierja policiji. Mož so aretirali in ugotovili, da je nastopal pod lažnim imenom. Te dni so ga pokazali ženskam, ki jih je izkušal umoriti. Pri tem je tudi priznal, da je v začetku meseca umoril veletrgovca Marochia. Ta umor je izzval po vsem Porenju veliko razburjenje in je javnost ponovno zahtevala, naj se zločinec za vsako ceno izsledi. Kot Scheerov pomagač je bil aretiran tudi šofer Eberhart Pieter. Vse kaže, da ima Scheer na vesti še več drugih umorov v Porenju.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Pred sodiščem.

Sodnik: «Nesrečnik, kaj res niste slišali glasu vesti, ko ste ubijali staro ženo?»

Morilec: «Oprostite, gospod sodnik, glas je bil tako slab, da nisem dobro slišal, kaj je govoril...»

Začetek preprirov.

Sodnik: «Ali ste bili prisotni, ko so se začeli preprirovi med zakoncema, ki se hočeta ločiti?»

Priča: Seveda sem bil, gospod sodnik, saj sem bil na njuni svatbi.»

Na pljučih bolni.

Več tisočev ozdravljenih.

Zahtevajte takoj knjigo o moji

NOVI UMETNOSTI HRANJENJA,

ki je že mnoge rešila. More se uporabljati v vsakem načinu življenja in pomore, da se bolezen naglo premaga. Nočno potenje in kašelj ponehata, telesna teža se zviša, a postopno ovapnenje konča bolezen.

Resni možje

zdravniške vede potrjujejo odličnost moje metode ter jo radi priporočajo. Čim prej pričnete z mojim načinom prehranjevanja, tem bolj je za Vas.

Povsem zastoj

dobite mojo knjigo, iz katere boste lahko črpali mnogo koristnega. Ker znaša moja naklada za brezplačno razpošiljanje samo

10.000 izvodov,

pišite takoj, da se boste tudi Vi lahko prištevali med njene srečne dobitnike.

Zbiralno poštno mesto:

Georg Fulgner, Berlin-Neukölln,
Ringbahnstrasse 24, Abt. 491.

Vsaki dan več vrst

DIN
35

Vrsta 3661-00

Za otroke zimski visoki čevlji iz rjavega boksa s podplatom iz krupona. Velikost 19 do 27.

DIN
35

Vrsta 2851-05

Čevlji iz laka ali rjavega boksa za naše najmlajše odjemalce. Velikost 19 do 26 35 Din, velikost 27 do 34 49 Din, velikost 35 do 38 69 Din.

DIN
59

Vrsta 9891-60

Nepremočljivi otroški škorenjčki iz lakiranega gumija, v katerih otrok lahko hodi tudi po največjem dežju in blatu. Velikost 19 do 26 59 Din, velikost 27 do 34 79 Din, velikost 35 do 38 99 Din, moški za štrpae 129 Din, lakasti 149 Din.

OTROŠKE NOGAVICE:

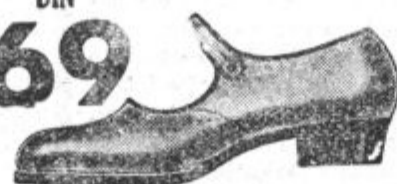
fine iz sukanca, velikost 2 do 4 8 Din, velikost 5 do 8 10 Din, velikost 9 do 12 12 Din.

Ponosni smo, da nam je uspelo, z domačimi delovnimi močmi in s sirovinami domačih tvornic proizvesti dobro in ceneno obutev za svoje odjemalce.

Naši odjemalci dobivajo danes najcenejšo obutev, cenejšo kakor v predvojni dobi. Za uspeh se moramo zahvaliti našim odjemalcem, ki so vedno izkazovali svoje zaupanje. To nas primora, da tudi nadalje izdelujemo obutev po še nižjih cenah. Pridite v naše prodajalne, iznenadeni boste od naših novih vrst in od naših nizkih cen.

Rata

DIN
69

Vrsta 3945-03

Udobni čevlji iz črnega boksa z gumijastim podplatom. Izdržljivi za vsak štrpae. Za vsakdanjo uporabo nenadomestljivi.

DIN
89

Vrsta 2945-11

Okusni čevlji iz rjavega ali črnega boksa. Neizogibno potrebni vsaki gospodinjici za nedeljo in praznik. Isti iz najboljšega laka za 99 Din.

DIN
99

Vrsta 2605-51

Eleganten čevljiček iz rjavega telečjega boksa z usnjenim podplatom. Zelo prikladen za sportni kostum.

DIN
99

Vrsta 9635-37

Ta čevljiček iz finega laka bo dal Vaši nožici lepo linijo in posebno eleganco. Neizogibno potreben za ples in družbo.

DIN
39

Vrsta 7047

Po dnevnem naporu se počutite najbolje v teh udobnih domačih čevljih iz volnene tkanine.

DIN
89

Vrsta 1937-22

Trpežen čevlji iz črnega ali rjavega boksa z nepremočljivim gumijastim podplatom. Primeren za vsakogar, ki polaga važnost predvsem na trpežnost čevljev.

DIN
99

Vrsta 1977-22

Visoki čevlji iz finega, črnega telečjega boksa z elastičnim gumijastim podplatom. Odlični za vse one, ki zahtevajo predvsem trajnost obutve.

DIN
99

Vrsta 3967-22

Udobni čevlji iz črnega boksa z neraztrgljivim gumijastim podplatom. Zelo prikladni za vse one, ki so v svojem poslu prisiljeni mnogo hoditi.

ŽENSKÉ NOGAVICE:

- močne maco 9 Din
- debele volnene 12 "
- fini flor 15 "
- najfinejši flor 19 "
- svilene 25 "
- tople volnene 29 "

MOSKE NOGAVICE:

- bombažaste gladke 5 Din, 7 Din
- fine svilene 10 "
- tople volnene 15 "
- bombažaste z vzorcem 7 "

Tako je.

A: «Vi torej hočete pristopiti k naši posojilnici in hranilnici?»

B: «Zaenkrat le k posojilnici...»

Po zobeh.

Učitelj: «Po čem se pozna starost gosk?»

Učenec: «Po zobeh!»

Učitelj: «Saj goska vendar nima zob!»

Učenec: «Pa jih imamo mi!»

MALI OGLASI

Posojila podeljuje

«Zadruga», Ljubljana, p. p. 307. Sprejema poverjenike. 42

Kupijo se hranilne knjizice

Kmetске in Ljudske posojilnice. Ponudbe pod «Gotovina takoj» sprejema uprava «Domovine»

Dvounmo.

Zenka: «Tu čitam, dragi možiček, da izgovori človek vsak dan povprečno deset tisoč besed.»

Možek: «No, saj sem ti vedno pravil, da si nadpovprečna žena...»

Vzorna soseda.

Pri Hlačnikovih so dobili telefon. Od tistega dne je hodila soseda po večkrat na dan k njim telefonirat. Ko so jo vprašali, zakaj sama nima telefona, je odgovorila: «Ah, saj veste, imela bi ga itak samo za sosede...»

V gostilni.

Gost: «Gospod natak, to naj bo polovica ocvrtega piščanca?»

Natak: «Da, gospod.»

Gost: «Dobro, prinesite mi drugo polovico, to pa pustite zaenkrat na mizi...»

Dobro se je odrezal.

A: «Praviš, da si v naravoslovju prvi? Lepo, lepo! Kaj te je pa vprašal učitelj?»

B: «Vprašal me je, katere ptice ležejo najdebelejša jajca? No, pa sem odgovoril: Noj in krokodil. Moji učenci na to sploh niso prišli...»

Delo

v današnjih hudih časih si preskrbi še najlaže vsakdo s tem da si uredi doma nekako domačo pletilnico. Mi nudimo delo vsakomur na ta način, da odvezujemo izdelane pletenine, dobavljamo prejo in izplačujemo mezdno za pletenje. To potrjuje mnogo zahval. Če želite tudi Vi dela in zaslužka, pišite zaupno po brezplačni navodila tvrdki: Domača pletarska industrija Josip Kafiš, Maribor, Trubarjeva ulica št. 2, oddelek 5.